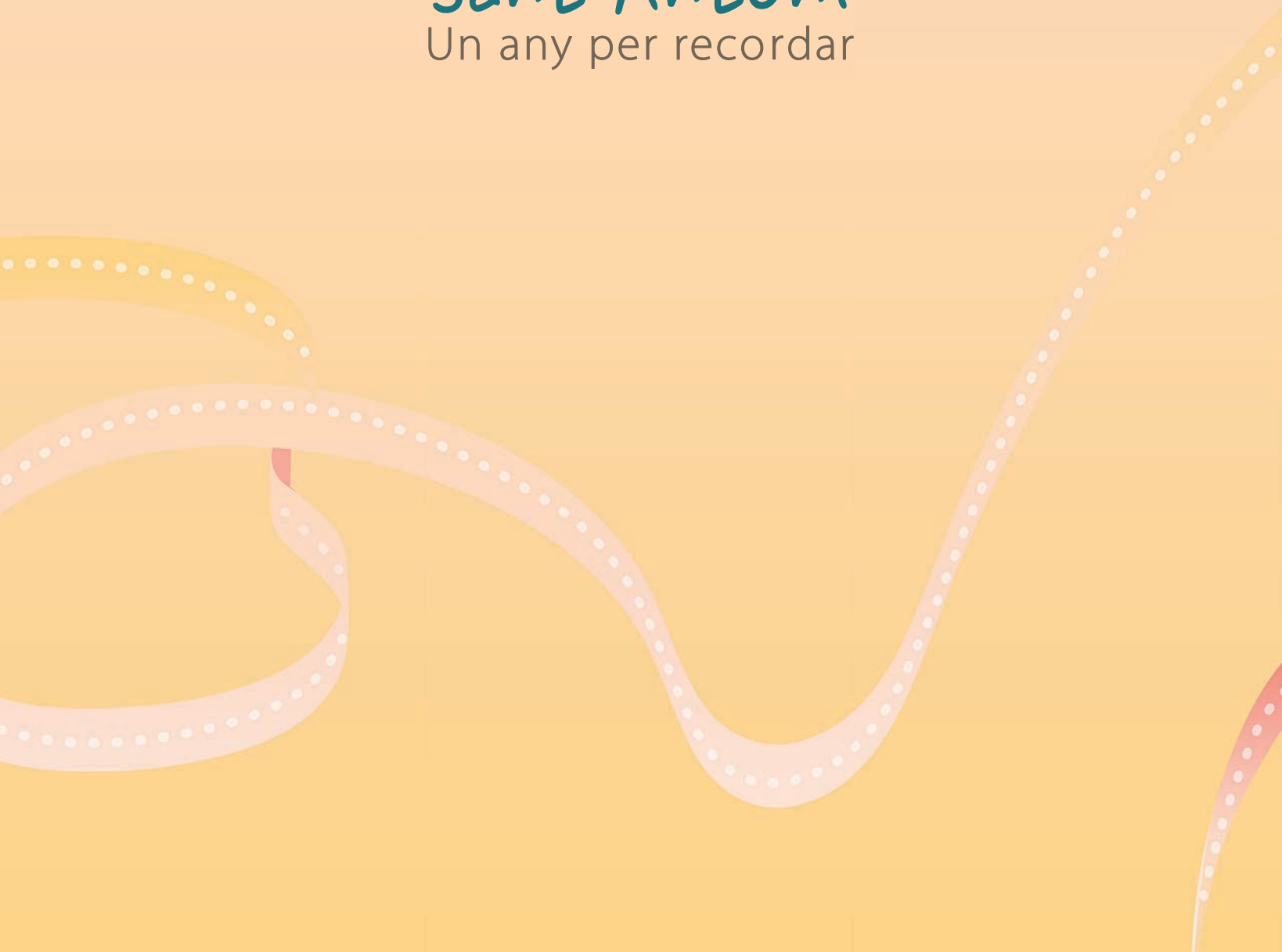

2021

Sant Antoni

Un any per recordar

SALUTACIÓ

Benvolguts veïnes i veïns,

Encetem l'any 2021 i amb ell arriben les nostres festes majors, les festes en honor al nostre patró Sant Antoni Abat.

Unes festes que tothom esperem amb il·lusió i que enguany hem hagut de suspendre degut a la pandèmia del Covid-19. Rellegint la història hem trobat que fa 102 anys també es van haver de suspendre les festes majors per una altra epidèmia, la de la grip en la què van morir moltes persones del poble.

Prendre aquesta decisió, ja a finals d'octubre, no va estar gens fàcil però veient el desenvolupament de la situació, no hi va haver altre remei. Abans que les festes està la salut de les nostres veïnes i veïns, que des de l'inici de la pandèmia ens heu demostrat un comportament exemplar amb el vostre dia a dia, acotant restriccions i totes aquelles coses que no s'han pogut fer com abans.

M'és molt difícil reflectir en aquesta salutació tota la barreja de sentiments que m'embarguen. Però malgrat tot, amb este llibret que teniu a les mans hem volgut deixar constància d'unes festes que no hem pogut fer.

Vindran altres anys i altres festes de Sant Antoni i podrem celebrar i disfrutar-les intensament com estem acostumats a fer-ho les perellonenques i perellonencs des dels més menuts als més grans. Però el que si és cert, no podem negar-ho, és que sempre mos quedarà el record d'unes festes que no haurem pogut fer, i sincerament penso que durant molt temps ens faltaran aquells dies de mudar-mos i sortir ben tapats, perquè si no fes fred, no seria Sant Antoni.

Començaríem amb la Vespra, el Pregó i la proclamació de les Pubilles i els Hereus, i a l'endemà fer l'ofrena al Patró, celebrar la missa al seu honor, veure passar els Tres Tombs, beneir els animals. Ballaríem al so de les Xarangues i la subhasta de la Darrera, escoltaríem les cercaviles de l'Emburgada, aniríem als actes esportius, a l'esmorzar literari, al ball amb les orquestres i voltaríem per les atraccions, veuríem passar als ciclistes de la Volta, i com no, el foc de la festa del Calmant, i els focs d'artifici que ens dirien que tot s'ha acabat. Però enguany, no podrà ser així.

Faltarà també reunir-mos al voltant d'aquelles grans taules familiars, aquelles trobades que van canviant de comensals, i ens faltaran els que van deixar unes cadires buides que ara ocupen els més menuts.

Els que trobaran a faltar més estes festes seran els "Kintos", estes xiquetes i xiquets que hem vist fer-se grans pels carrers del nostre poble i que esperaven este any amb tanta il·lusió perquè era el seu any, l'any que haguessin viscut plenament les festes, eren les seues festes, i tampoc podrà ser. No mos podem reunir perquè no hi haurà actes, però sé que estos dies un fil invisible mos unirà a tots, és un fil que mos lliga només pel fet de ser perellonencs, de tenir les mateixes arrels, d'estimar el nostre poble, un fil que jo voldria que no es trenqués mai, perquè estiguéssim sempre units, només així podrem superar tots els obstacles de l'horitzó incert que tenim al davant.

Pel nostre patró Sant Antoni!!

Pel nostre poble, el Perelló!!

Per una Catalunya Lliure!!

M. Cinta Llaó i Llaó
Alcaldessa

SALUTACIÓ

Perellonenques i perellonencs,

Ens hem passat els darrers mesos de l'any 2020 pensant, planificant, analitzant que podríem fer per Sant Antoni 2021 i malauradament ... tots els mals presagis s'han acabat complint, i ens va tocar prendre la decisió que ens ha dolgut més a l'ànima, però com s'ha acabat confirmant a data d'avui no poden fer-se festes majors de cap de les maneres.

Molts us estranyareu en rebre el llibre de festes, però enguany és un Sant Antoni per recordar i tot i estar en plena pandèmia, no volíem deixar de perdre l'ocasió de fer un llibre diferent. Amb ell hi trobareu una bona part de la història viva de Sant Antoni, amb anècdotes i curiositats.

Les nostres festes són disfrutar, riure, xalar i els que ho portem al cor, tots sabem que a Sant Antoni, "Res del que passa és comparable a tu"

Voldria recordar als kintos 2020, per no haver pogut disfrutar del seu any com toca, però voldria donar més èmfasi als kintos 2021, ja que enguany no podran ser proclamats, ni gaudir de Sant Antoni com es mereixen.

Hi ha coses a la vida, que tenen difícil solució i ens hem d'adaptar a les circumstàncies canviants; tot i així, voldria que tingueu molt present que quan torni a brillar el sol, i tornin a florir les flors, la farem ben grossa, no en tingueu cap dubte.

Des d'aquí voldria encoratjar a tothom per emprendre aquest any amb il·lusió, optimisme i que tothom tingui present que encara que ens trobem moltes pedres pel camí, ... un dia haurà passat tot i d'això, només en quedarà un record.

Estimeu amb totes les vostres forces, sigueu molt feliços i viviu la vida intensament.

Visca la Vida!!

Ruben Cano i Brull
Regidor de Festes

CORPORACIÓ MUNICIPAL

Alcaldessa - Presidenta

Maria Cinta Llaó i Llaó (ERC-AM)

Regidors/es

Maria Carme Bladé i Callau (ERC-AM)

Ruben Cano i Brull (ERC-AM)(Independent)

Ferran Chavarria i Pallarès (ERC-AM)

Lluís Casanova i Boyer (ERC-AM)

David Pallarès i Martí (ERC-AM)

Francisca Mauri i Llaó (ERC-AM) (Independent)

Joan Antoni Caballé i Pallarès (JUNTS)

Marta Fucho i Descarrega (JUNTS)

Eusebi Margalef i Barberà (JUNTS)

Àngels Moliné i Borrell (JUNTS)

Secretària de l'Ajuntament

Carmen Alcoverro i Beltran

2021
Sant Antoni
Un any per recordar

ENTITATS

CENTRE D'ESPORTS PERELLÓ
Mònica Llambrich i Parra

COOPERATIVA AGRÍCOLA SANT ISIDRE
Aaron Olivares i Brull

COOPERATIVA APÍCOLA TARRAGONINA
Jordi Brull i Casanova

SOCIETAT DE CAÇADORS SANT ANTONI
Carlos Curto i Sentís

AFA ESCOLA JAUME II
Anna Pallarès i Llaó

AFA LA CADERNERA
Alba Martínez i Fabregat

AMPA INSTITUT BLANCA D'ANJOU
Amàlia Gil i Martí

HANDBOL CLUB PERELLÓ
Enric Ortiz i Almacellas

PENYA BARCELONISTA
CABRAFEIXET DEL PERELLÓ
Artemi Pallarès i Gonzalvo

MOTO CLUB PERELLÓ
David Boyer i Callau

CLUB PATÍ EL PERELLÓ
Joan Fandos i Marsal

CLUB CICLISTA PERELLÓ
Gerard Pérez i Boyer

CLUB DE BALL ESPORTIU
Francesc Martínez i Giné

CORREFOCS FOC A LA METXA
Núria Rebull i Gilabert

AGRUPACIÓ MUSICAL L'EMBURGADA
Josep Cardona i Pallarès

AGRUPACIÓ XIM XIM MIG GRAU
Octavi González i Gilabert

CORAL SANTA LLÚCIA
Josefa Marsal i Benavent

CORAL DECIBELS
Ernest Roig i Tomàs

AMPA ESCOLA DE MÚSICA MUNICIPAL
Montse Moliné i Brull

ASSOCIACIÓ DE DONES REINA BLANCA
Pepita Antònia Gonzalvo i Barberà

ASSOCIACIÓ DE JUBILATS
I PENSIONISTES
Isabel Pallarès i Brull

ASSOCIACIÓ DE COMERCIANTS
I EMPRESARIS DEL PERELLÓ
Josep Marsal i Barberà

COMUNITAT DE REGANTS DEL BURGÀ
Joan Martí i Marsal

ASSOCIACIÓ DE CUNICULTORS
TERRES DE L'EBRE
Manel Terrado i Margalef

ASSOCIACIÓ DE RECERCA
HISTÒRICA DEL PERELLÓ
Joan Montané i Llaó

GRUP DE TEATRE TRACAMACA
DICCIONARI DE BUTXACA
Franc Callau i Brull

COL·LECTIU DE TEATRE
TOTSHICABEN
Pere Campoy i Benaiges

CÀRITAS
Teresa Moliné Vicente

ASSOCIACIÓ
CLUB D'OPINIÓ PERELLONENC
Enriqueta Gilabert i Callau

ASSOCIACIÓ D'ARTESANS LA LLATA
Paquita Benaiges i Benaiges

GENT DEL POBLE
Josep Marsal i Barberà

ASSOCIACIÓ DE VEÏNS LA BUENA,
MORRO DE GOS
Federico Ortí i Ferré

ASSOCIACIÓ CULTURAL DOSMÉSDOS
Josep Antoni Moliné i Gonzalvo

ADF CABRA FEIXET
Pere Rebull i Llaó

ASSOCIACIÓ DE VETERANS DE
FUTBOL DEL PERELLÓ
Jordi Piñol i Montané

ASSOCIACIÓ EL PERELLÓ
PER LA INDEPENDÈNCIA
Fidel Gutiérrez i Escoda

ASSOCIACIÓ MUSICAL LO GARROFÍ
Emeri Vidal i Gili

ASSOCIACIÓ ESPORTIVA
TRAIL RUNNING CABRAFEIXET
Josep Boyer i Rius

ASSOCIACIÓ IOCATUM
Claudi Pallarès i Mulet

ASSOCIACIÓ JUVENIL JUP
Josep A. Moreso i Margalef

ASSOCIACIÓ CULTURAL PER
A LA RECUPERACIÓ I MUSEÏTZACIÓ
DE MATERIAL HISTÒRIC (ACRIM)
Joan Montané i Llaó

ASSOCIACIÓ EL MELIC CULTURAL
Marta Torelló i Gómez

ALTRES CÀRRECS

JUTGESSA DE PAU
M. Teresa Blasco i Bonancia

SECRETÀRIA DEL JUTJAT
M. Teresa Jamàs i Salvadó

CAPELLÀ
Ivan Cid i Pegueroles

DIRECTORA DE L'ESCOLA JAUME II
Elisabet Marsal i Estrada

DIRECTOR DE L'INSTITUT
BLANCA D'ANJOU
Enric Margalef Pallarès

DIRECTOR DE L'ESCOLA
DE MÚSICA MUNICIPAL
Jordi Gil i Bladé

DIRECTORA DE LA RESIDÈNCIA
D'AVIS CASA DEL POBLE
Joana Borràs i Borràs

DIRECTORA DE LA LLAR D'INFANTS
LA CADERNERA
Lluïsa Lleixà i Miralles

SALUTACIÓ Pubilla i Hereu

En un Sant Antoni sense Festes Majors, ben segur que molts de vosaltres no esperàveu trobar el "programa" a la bústia. Els quintos del '03, aprofitant aquesta oportunitat que ens ha brindat l'Ajuntament, us dirigim aquestes paraules igual com faríem en la nit de la tradicional "Vespra".

Abans de tot ens volem presentar. Som la Dana Gil Bertomeu i en Jordi Boyer Margalef, pubilla i hereu major d'aquest any 2021 i representants del Club Patí Perelló i del Centre d'Esports Perelló, respectivament.

Per una banda ens sentim molt satisfets de representar aquestes dues associacions que han aconseguit que el Perelló tingui un alt prestigi a escala regional en relació al món de l'esport.

Per l'altra banda ens honora haver estat escollits pels nostres companys de quinta, persones meravelloses amb les quals hem compartit moltes hores de vivències. En nom d'ells, també agraïm a l'associació de Dones Reina Blanca, a la Cooperativa Agrícola Sant Isidre, a la Cooperativa Apícola Tarragonina, a l'Associació de Comerciants i Empresaris del Perelló, a la Societat de Caçadors Sant Antoni, a la Penya Barcelonista Cabra Feixet i a l'AMPA de l'Institut Blanca d'Anjou, per haver escollit alguns dels nostres companys i companyes com a representants de les seves entitats.

Després d'un any tan complicat com el que deixem enrere de ben segur que a tots el perellonencs i perellonenques ens agradaria celebrar el Sant Antoni sortint al carrer i participant de les activitats, amb amics, familiars... però no podrà ser així perquè el maleït virus encara està entre nosaltres i haurem de continuar protegint-nos.

Per recordar l'última festa que vam poder gaudir tot el poble hem de retrocedir al passat mes de febrer, concretament el dia de carnaval. Qui ens havia de dir que poc després d'aquesta celebració ens trobaríem en situació de pandèmia mundial, i que els somriures que tan poc valoràvem, desapareixerien tapats sota una mascareta.

Les restriccions imposades per les autoritats van ser força severes, però el rigorós compliment d'aquestes, per part dels perellonencs i perellonenques va retardar d'allò més l'arribada de la Covid a la nostra població.

És per tot això que la quinta del 2003 enviem forces a totes les famílies que s'han vist afectades per la Covid-19, i també donem suport a tots els comerços i en especial al sector restauració, ja que ha sigut el més afectat i perjudicat per les restriccions.

És en aquest context que ens sentim tots decebuts per no poder viure la Festa Major envoltats de tota la gent del poble, una festa que, pels que complim els divuit anys, és la més especial.

Sovint, el jovent, tan sols vivim l'oci nocturn de les Festes de Sant Antoni i oblidem els actes tradicionals com els Tres Tombs, la Festa de la Mainada o l'esmorzar del Concurs Literari. Aquest any ens tocava assistir-hi i haguéssim pogut viure la grandesa de les nostres festes, curtes però intenses. És per això que amb l'entrada del 2021 i la mirada posada en la vacuna contra la pandèmia, veiem una escletxa de llum perquè la situació millori i durant el transcurs d'aquest any puguem tenir les nostres particulars Festes Majors.

Ara només ens queda felicitar a tots els Antonis i Antònies, que aquest pròxim 17 de gener, malauradament, hauran de celebrar el seu sant de manera ben diferent.

Salut i visca Sant Antoni!

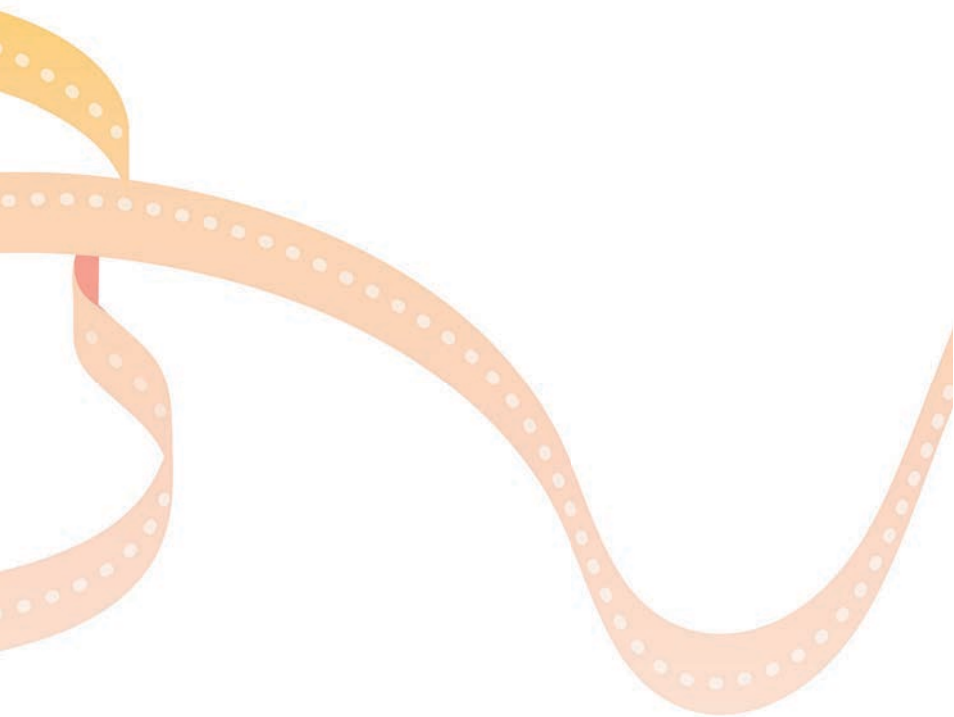

PUBILLA Major

Dana Gil Bertomeu

Club de Patinatge

2021
Sant Antoni
Un any per recordar

PUBILLES

Helena Piñol Marzal
Assoc. Dones Reina Blanca

Paula Vicente Brull
Coop. Agrícola St Isidre

Malena Franch Ruíz
Coop. Apícola Tarragonina

Maria Boyer Lores
Pubilla

Lucía Carretero Domínguez
Associació de Comerciants i Empresaris

Denisa Petronela Sandu
Pubilla

Delia Georgiana Burlacu
Pubilla

HEREU Major

Jordi Boyer Margalef

Centre d'Esports Perelló

2021
Sant Antoni
Un any per recordar

HEREUS

Aitor Boyer Farnós
Societat Caçadors St Antoni

Fran Piñol Griñó
Penya Barcelonista Cabra Feixet

Eric Joab León Velásquez
Ampa Institut Blanca d'Anjou

2021
Sant Antoni
Un any per recordar

Jordi Pallarès Panisello
Hereu

Francesc Ferreres Martí
Hereu

Nil Martí Pallarès
Hereu

Izan Marsal Llaó
Hereu

HEREUS

Salvador Pallarès Brull
Hereu

Isaac Chorto Ferré
Hereu

Hugo Martín Buendía
Hereu

Joseph Neil Benjamin Lonergan
Hereu

Elwood Charles Knibbs
Hereu

Robert Alexandru Nedelcu
Hereu

Vlad Rafael Luca
Hereu

Fabian Esteban Captari
Hereu

HEREUS

Vasile Sebastian Rusu

Hereu

Josep Brull Sánchez

Hereu

2021
Sant Antoni
Un any per recordar

PUBILLA Infantil

Carla Brull Pallarès
AFA Escola Jaume II

HEREU Infantil

Enric Margalef Pallarès
AFA Escola Jaume II

Antonis i Antònies

Primera Trobada Antonis i Antònies 2020

25è Aniversari

Xim Xim Mig Grau

Diablers del Perelló "Foc a la metxa".

2021
Sant Antoni
Un any per recordar

ESTRENEM CANAL MUNICIPAL AL YouTube

VIDEOTECA
El Perelló

UN CANAL DEDICAT A LA RECERCA, CONSERVACIÓ I DIVULGACIÓ DE LES
IMATGES ENREGISTRADES TANT A NIVELL OFICIAL, COM PERSONAL.

TOT EL QUE ELS PERELLONENCs VOLDRIEM VEURE I GUARDAR, ARA
SERÀ POSSIBLE I GRATUÏT.

FEM QUE EL NOSTRES VÍDEOS ESTIGUIN A L'ABAST DE TOT HOM.
PER SANT ANTONI ENS ESTRENEM AMB EL RECULL VIDEOGRÀFIC
DE L'ARXIU MUNICIPAL DE LES FESTES MAJORS DE SANT ANTONI 1987.
GAUDI-HO AMB FAMÍLIA, SEGUR QUE ALGÚ HI RECONeixEREU!

ESTUDI de l'Antoni Boyer

Els programes de festes de Sant Antoni

El primer programa de festes de sant Antoni que coneixem és del 1932. Si abans del 1932 no es publicaven programes, vol dir que les referències escrites han de ser força escasses i, com que la memòria es perd amb els anys, resulta que arribaríem a perdre la constància de que al poble hi hagut festes majors en temps pretèrits. I és clar que sempre hem tingut alguna festa major però, en no quedar escrit, ja no se sap quan ni per què va ser sant Antoni el patró al que es van dedicar els actes festius, ni si abans va ser una altre sant. No és una qüestió sense importància perquè realment hi ha motius per suposar que abans que a sant Antoni la nostra festa es va dedicar a sant Jaume que era el patró de la parròquia i que després la festa major va ser per la Mare de Déu de l'Assumpció, actual patrona de la parròquia. Finalment va acabar essent sant Antoni el sant elegit. I per manca de documentació no sabrem mai exactament la raó del pas d'una data a una altra o d'una advocació a una altra. Ho suposarem i potser ho encertarem, però no tindrem mai la seguretat que et dóna un paper.

Parlant de documents n'hi ha un del 1887 –de més de 130 anys!– que ens explica com es van desenvolupar el Sant Antoni d'aquell any. Es va publicar a "La Font del Perelló". Va ser una carta escrita per un corresponçal del "Diario de Tortosa" i publicada en aquell diari el dia 23 de gener de 1887. Aquest senyor, "el corresponçal", escrivia regularment al periòdic tortosí donant notícies, sobretot polítiques, de les picabaralles dels polítics d'aleshores; també parlava molt dels estius que passaven a l'Ampolla els tortosins que agafaven el "tren de banys". I aquesta vegada, 1887, després de sis anys enviant cròniques diverses, resulta que ens sorprèn amb l'explicació de la Festa Major del Perelló, a la que va estar invitat, com veurem. No en sabem el seu nom perquè sempre signava com a

"corresponsal"; aquesta vegada, per variar, va signar el seu escrit amb una "N".

La carta està traduïda al català ja que la premsa d'aquell temps publicava exclusivament en castellà. I diu així:

"El Perelló 19 de gener de 1887

Sr. director del Diario de Tortosa

Molt senyor meu: Si sempre m'és grat posar-lo a vostè al corrent del que aquí succeeix, avui compleixo amb tan major gust aquesta missió quan que la ocasió em permet harmonitzar els deures del cronista amb aquells amb els qui em sento obligat per reconeixement i gratitud a aquest digníssim i culte veïnat.

Seria tasca ímproba i penosa exposar el programa de les joies celebrades els dies 16, 17 i 18, descendint a detallar aspectes que, encara que en el seu conjunt han estat part molt principal en donar to a les festes, aïlladament resulten trivials. Gràcies a allò, doncs, he de reduir la meva tasca a apuntar, per dir-ho així, els números de més nota en la llarga llista de festeigs que per tan gran manera han contribuït al nostre esbargiment i solaç.

Força és anticipar que si aquest poble ha sabut de continu distingir-se en el seu filial amor al seu patró, mai els homenatges tributats han arribat a l'altura del present any. L'entusiasme ha estat indescriptible, i tots, a veure qui més, han rivalitzat en el seu lloable ímpetu de donar-los solemnitat i esplendor, la qual cosa ha de ser prou per convèncer a vostè de que la nodrida colònia de forasters i gents de la comarca que passejaven aquests carrers ha sortit tan satisfeta que no han d'oblidar en molt de temps el record de les felices hores passades.

Les funcions religioses han estat solemnes, en particular els cultes consagrats per aquest veïnat a Sant Antoni Abat, el seu patró i tutelar. El 17, dia del Sant, es va celebrar a l'església parroquial amb gran pompa l'ofici diví a gran orquestra i cor de veus, executat magistralment i amb gran precisió per la música d'Ulldecona, essent celebrant el reverend capellà rector i doctor en sagrats canons D. José Vallés, assistit del reverend coadjutor i altre sacerdot, que lluien un riquíssims vestits blancs de seda, amb magnífics brodats en or. L'altar, profusament il·luminat amb 200 llums, artísticament distribuïts, i ornat

amb magnífiques teles roges, presentava un bellíssim aspecte.

L'eloqüent orador sagrat, d'aqueixa (es refereix a Tortosa), reverend D. Bonaventura Pallarès, doctor en Teologia, va pronunciar el panegíric del Sant, enaltint les seves virtuts i invitant als nombrosos fidels que l'imitessin seguint el seu exemple.

El Sr. Pallarès és orador de paraula fàcil i eloqüent, i d'aquí que fos escoltat amb gust, i se li tributessin unànimes i merescuts elogis.

I no menys esplèndids que els oficis divins han sigut els balls. Mosses i mossos del poble, abillats amb les més riques peces de vestir i lluint els seus més cridaners encants, van portar a la plaça de l'Església les seves alegries juntament amb les seves esperances i en aquell rítmic moviment de la dansa, era de veure el dispersar apressat de la multitud empaitada pel no interromput dispar de bonics coets que es creuaven a l'aire, per al caure produir la "risueña consternación" en els compactes grups de preciosíssimes noies que la poblaven.

I després, al desfilar de la plaça, el més selecte de la vila dirigint-se al Casino, on a la sala de teatre, altra vegada les elegants i precioses perellonenques del braç dels seus galants i admiradors escampaven en abundància els seus encants. No hi ha per què parlar de la seva concurrència: estava ple de gom a gom, i tots, sense cedir al cansament van contribuir, durant dues nits a mantenir l'animació fins a altes hores. Entre les que amb la seva simpàtica presència el van honrar recordem les senyoretes M. Dolors Martí, Cinta i Carme Brull, Carolina Ortí, Francesca i Maria Subirats, Maria Curto, Sedó de Tivissa, Manuela Brull, i a més les no menys encantadores Cinta Prieto, Cinta Ferrús i Teresa Hernández, d'aqueixa (Tortosa), les quals sense cap excepció, van saber amenitzar encara més si cap l'espectacle, compartint les delícies del Tersícore amb la seva afabilitat i distingida cortesia.

El dia 18 es van repetir els festeigs celebrats els anteriors, amb l'additament de carreres d'homes, cavalls, muls i rucs. Van tenir aquestes lloc al punt denominat de Solans on es va congregar la multitud; la qual va arribar a extrem tal que bé pot dir-se que el Perelló en massa s'havia traslladat a la carretera. El públic va sortir altament satisfet i va victorejar no poc als que aconseguiren premi.

La nit d'aquest dia, després del ball de la plaça, que no va desmerèixer els del 16 i 17, pot dir-se que la gent es van endur el programa de festes a casa. Cada casa, cada família va tancar en les seves sales el bon humor i el desig de dispensar-los digne i alegre coronament, i pel que a mi em toca, vull assegurar que si van córrer plàcides les hores en els dies passats, vaig sentir una certa desil·lusió la nit última perquè aquestes es feien curtes i s'allunyaven per no tornar en un any. Em queda, però el consol de que seguiré gaudint-les en un record que s'ha de fer inoblidable.

Molt més podria a vostè, afegir, senyor director, però sempre em quedaria curt, i degut a això i perquè aquesta carta es va fent llarga li poso punt.

Dues paraules per concloure. Fora descortesia dedicar aquestes línies a l'expansionament de tots i no reservar-ne ni una al reconeixement propi. Estrany a aquest lloc, des que vaig arribar he estat immerescudament objecte de distincions que no se me n'han d'anar mai del pit. Era d'esperar per raó dels seus antecedents que m'hagués dispensat generosa hospitalitat però ha fet molt més que això, i tindria gust en consignar-ho si fos aquesta carta feta a propòsit i no tingués por de ferir la pelegri-na modèstia dels veïns del Perelló. Rebin per tot això l'expressió de la meva profunda amistat Agustí Freginé, Josep Margalef, Esteve Torrademé, Manuel Martí, Francesc Mompou pare i fill, José Llaó, A. Gaya, F. Farnós, V. Ortí, Tomàs i Ramon Brull, el Sr. Hurtado metge i Pere Pallarès, Josep Gilabert i Josep Vila de l'Ametlla, als qui tants obsequis dec i acceptin aquestes línies com a testimoni del bé que he passat en la seva estimable companyia les festes de Sant Antoni. N

Comentaris i anàlisi del document:

Ens pot sorprendre una mica l'estil literari utilitzat pel nostre corresponsal, però és el que s'utilitzava aleshores. Avui sembla una mica rebuscat i ens perdem. En moltes ocasions el subjecte de l'acció està al final de la frase i això complica la comprensió, però era així com s'escribia; i podríem afegir que aquest "corresponsal nostre" era força bo amb la ploma.

Quina cosa destaca en la seva carta? La descripció de l'ofici religiós. Potser en la nostra època li donaríem menys importància o extensió a aquest aspecte, però el caràcter religiós de l'època era molt marcat, i era totalment lògic que expliqués amb detall la missa major. Fixem-nos en què hi ha el mossèn rector, Josep Vallès, i un coadjutor; o sigui, que teníem dos capellans a la parròquia.

Els dies de festa van caure en diumenge, el dia 16; dilluns, el dia de Sant Antoni; i dimarts, el dia 18. Van ser tres dies.

És remarcable saber que aquestes festes van tenir una especial importància, no només perquè la seva descripció ha arribat als nostres dies. Hem de tenir en compte que les de l'any anterior, 1886, segurament van ser de molt poca alegria, ja que tot just s'acabava de sortir d'una terrible epidèmia de còlera morbo (any 1885) que va assotar tot el territori, la comarca i el poble. Van morir molts perellonencs i per això és probable que moltes famílies no tinguessin ànims de celebrar res. En canvi, com que l'any 1886 va estar lliure de la terrible epidèmia, les ganes de celebrar la festa (la del 1887) d'una manera esplendorosa eren lògiques; i per això "N" ens diu que tot el poble "en massa" es va traslladar a la carretera per veure les curses, i que hi havia molts forasters, i que la gent anava molt mudada.

El Perelló, al 1887, tenia 2.357 habitants (no es compten els de l'Ampolla ni els de l'Ametlla), més o menys com avui en dia, però el casc urbà era molt més reduït, la qual cosa vol dir més densitat, totes les cases ocupades i vivint famílies nombroses a cada casa. Per tant, carrers curulls de gent. "Hi ha més gent que al Perelló per festes" diu un refrany de la comarca. I en dies com els que es descriuen, amb unes festes tan animades de gran ressò per tots els pobles veïns, els carrers i places del poble devien estar plens de gom a gom. Només un incís per imaginar-nos aquest ambient. Als anys 20, abans de la guerra, quan encara es feien les curses al Pla de Solans, el record més viu de les persones entrevistades sobre aquest esdeveniment, és el de "veure" encara el tropell de gent tornant, acabades les curses, de cara el poble, un carrer Major atapeït, passant-hi centenars de persones i no acabant-se mai aquest pas. Per poder "veure-ho" una mica igual ens hauríem d'imaginar una manifestació carrer Major amunt.

El "Tersícore"

Això del tersícore és un mig enigma. En l'època en que s'escrivia hi havia una societat coral a Tortosa que portava el nom de Terpsícore (amb p). Tenia una petita sala i allí representaven també obres de teatre. Per la presència de noies tortosines podríem pensar que l'espectacle va ésser organitzat per aquella societat, però no ho podem assegurar. El nom de Terpsícore apareix als diaris no solament en el nostre article sobre festes, sinó en nombroses altres ocasions en què es fa referència a un ball social. El més aproximat al significat de la paraula l'hem trobat consultant algunes pàgines d'Internet.

Tersícore és el nom de la musa de la dansa, filla de la deessa de la memòria en la mitologia clàssica. "La dansa" ja ens dóna una pista.

Tersícore és el nom d'un moviment burgès d'activitat musical, sense el patrocini de l'Església o de l'Estat nascut al segle XIX. També es deia així un moviment coral popular. Àngel Clavé en va fundar varies de societats corals d'aquest tipus. Per tant podríem dir que el mot, aplicat al ball, seria un sinònim de ball social o revista de varietats. Una d'aquestes coses va ser les que van compartir *amb la seva afabilitat i distingida cortesia* les senyoretes a que es refereix l'autor de l'article. Ens diu que van anar al Casino, a la sala de teatre. Per tant, que igual podem suposar que van fer ball, un espectacle de varietats, o que van representar una obra teatral.

I tampoc no sabem on estava aquest Casino, però ben bé podria ja ser el local que, abans i després de la guerra, va ser la sala de ball del Centre. Una hipòtesi bastant probable.

La risueña consternación

Ens conten persones grans que hem entrevistat que als anys vint del segle passat els jovenots, "per divertir-se", llençaven uns coets que es deien "carretilles" d'un pam de llargària, i ho feien així: l'encenien i el deixaven arran de terra; el coet feia zig-zag entre les noies espectadores, com un coet "borratxo", i finalment petava sense gaire força. Les noies s'espantaven, saltaven, corrien ... i els nois es quedaven contents de la seva broma; bromes que arribaven, però, a cremar algun vestit perquè aquests eren llargs i, quan l'explosió es produïa a prop, s'encenia la tela.

Així que "la risueña consternación" era l'alegria del joc de tirar coets i de fugir d'ells, amb la consternació d'aquelles que veien els seus vestits fets malbé. Una de les persones entrevistades, un home en aquest cas, diu que *"era una manera de divertir-se, ja que de poques maneres podien fer-ho. Ara els joves se'n van a sopar fora i després a les discoteques a divertir-se provant diferents tipus de droga. Allò era una mica perillós i per això al final es va prohibir, però ni de lluny ho era com prendre aquests productes que destrossen la salut". Ara les diversions són unes altres... (1)*

(1) . ¿Recordem que "el corresponsal" ens diu "era de veure el dispersar apressat de la multitud empaquetada pel no interromput dispar de bonics coets que es creuaven a l'aire, per al caure produir la "risueña consternación" en els compactes grups de preciosíssimes noies que la poblaven"? Doncs aquest costum encara era viu als anys 30 del segle XX. Una senyora entrevistada recorda el tema dels coets d'una altra manera. Elles no es divertien amb els coets per sota les cames, incontrolables. A més, un dia va arribar a casa amb el vestit una mica esgarrat i socarrat per un coet i va rebre una bona "tunda".

Els agraïments de la carta

No hi ha dubte que el "corresponsal" va estar invitat per les autoritats a passar les festes al poble i, si no invitat, van tenir moltes deferències amb ell. Les frases d'agraïment que els hi dedica ho demostren ben clarament. Però si sabíeu els enverinats articles que durant anys i mesos havia escrit contra aquest Ajuntament (diguem-ne conservador, però en un temps en que gairebé tots els partits ho eren), no entendríem massa tanta *expressió de la meva profunda amistat... , als qui tants obsequis dec i acceptin aquestes línies com a testimoni del bé que he passat en la seva estimable companyia les festes de Sant Antoni. En fi, tanta ensabonada... De totes maneres, i gràcies a aquesta invitació avui ens ha arribat aquesta preciosa informació sobre com eren les nostres festes en anys tan llunyans.*

Abans del 1887

Hem dit que la Festa Major del 1887 és la primera de la qual en tenim una detallada descripció escrita. Però això no vol dir que no tinguem referències escrites més antigues que les d'aquest any. Les festes en honor del nostre Sant Patró han de ser molt antigues, encara que hom no sap quan va tenir lloc el seu origen. Suposem que des de la seva fundació (1294), el nostre poble, havia de celebrar algun tipus de festa major, i que les primeres devien estar dedicades a Sant Jaume perquè la parròquia estava dedicada a aquest sant; i que més endavant, quan la parròquia es va dedicar a Nostra Senyora de l'Assumpció, seria per l'agost quan es farien les festes (més endavant donarem dades més concretes de les Festes d'Agost). De fet, les celebracions de Sant Jaume i de la Mare de Déu d'Agost han perdurat fins als nostres dies encara que perden la importància que tenien anteriorment. Va haver un moment doncs en que va nàixer la devoció i la celebració de la festivitat de Sant Antoni Abat, i que després d'estar alguns anys igualada en importància amb la festa de l'agost, finalment va passar a ser l'única Festa Major del Perelló. Però, repetim, que no sabem exactament quan va tenir lloc aquest canvi.

1856

La primera és del dia 8 d'octubre de 1856, quan per confeccionar el pressupost del 1857, es revisen les partides del pressupost anterior i "no es posa més objecció i inconvenient que el de **les festes votives, ja que són sis les que celebra aquest poble a l'any**, i que en lloc de destinar-hi dos-cents rals, s'acorda pressupostar-ne quatre-cents". La veritat és que en aquesta frase no diu de quines festes es tracta, però pel que veurem en anys posteriors seran les del gener i les de l'agost.

1867

Molt més clara és aquesta nota trobada al registre de correspondència de l'any 1867. El dia 5 de gener d'aquest any, s'envien sengles cartes als alcaldes pedanis de l'Ampolla i l'Ametlla, fent-los saber "la festa major d'aquest poble i per si volen assistir als actes religiosos de costum".

1877

El dia 16 de gener de 1877, s'envia un ofici al governador posant-li en coneixement la celebració

de **les festes de Sant Antoni, patró d'aquest poble.**
1881

Al 1881 trobem dues referències importants i precises:

La primera és que el dia 8 de gener s'escriu al capellà participant-li que l'ajuntament ha acordat celebrar la **festa de Sant Antoni** i que la Corporació assistirà a les funcions de l'església. L'esborrany de la carta diu. "L'Ajuntament ha acordat celebrar les festes de Sant Antoni Abat a l'ús i costum dels anys anteriors; coincidint que aquest any cau en dilluns el dia del Sant, la corporació disposa, si el capellà no té inconvenient, en passar la celebració al diumenge dia 16, que ho digui als feligresos i que s'encarregui dels sermons. L'Ajuntament assistirà a la funció de l'església".

I la segona és una acord municipal del dia 15 de gener en el que es tracta de "la contractació la música d'aquest poble per a les festes que el dia 16 del corrent dedica aquest poble al patró St. Antoni". Cridat immediatament després de la sessió de la Corporació el mestre director de dita orquestra, D. Antonio Salvadó Aviñó per a efectuar la dita contracta, s'obliga dit senyor director a tocar les tres festes amb la seva orquestra, a l'ús i costums dels anys anteriors, pel preu de 135 pta. que li seran satisfetes dels fons municipal.

1882

El dia 10 de gener de 1882, l'Ajuntament comunica al rector de la parròquia que en sessió del dia 8 va acordar celebrar les **festes de Sant Antoni**, per a que ho publiqui i pugui disposar de 50 pta., quantitat que està continguda al pressupost. La Corporació assistirà als actes religiosos dels dies 17, 18 i 19 de Sant Antoni.

1883

De nou uns dies abans de Sant Antoni, 11-01-1883, l'alcalde participa al capellà que l'Ajuntament ha acordat celebrar les **festes de Sant Antoni**.

I també apareixem a la premsa (quatre anys abans que la carta del "corresponsal"). En aquesta ocasió "El Correo de Tortosa", de data 17 de gener de 1883 diu: "Avui celebra la festa al seu patró Sant Antoni el poble del Perelló, verificant-se amb aquest motiu les diversions de costum, les que es creu que estaran molt animades,

1885

Acta de l'11 de gener de 1885: "S'atansa Sant Antoni, 17, 18 i 19 de gener, en que tots els anys se celebren les festes de Sant Antoni. S'acorda la celebració i que un membre de la Corporació contracti 20 músics del Regiment de Sant Quintí destacat a Tortosa durant aquests dies. Que es digui al capellà".

Però hi ha hagut un impediment fort, i el dia 18 de gener es reuneix de nou la Corporació i acorda: "En vista que no han pogut celebrar-se les festes els dies que l'Ajuntament té acordat i que s'han vingut celebrant tots els anys, i que pel temporal de neu s'han hagut de suspendre, s'acorda que es facin el pròxim diumenge i dilluns, destinant-se el dimarts per a donar amb la música una volta pel poble, acte pel qual s'invita a totes les autoritats a l'objecte de recollir les almoines que tingui a bé fer el veïnat amb destí a les desgràcies d'Andalusia amb motiu dels terratrèmols".

1886

I finalment, una darrera informació escrita, en la relació d'aquelles anteriors a la més important que s'ha explicat del 1887; és una que porta per data 2 d'abril de 1886 i tracta del pagament a mossèn Salvador Llaó de 200 pta. per les funcions religioses de les passades Festes de Sant Antoni. Aquest capellà, a l'any següent, tindria un substitut, mossèn Josep Vallès.

Encara més referències

El mateix any de l'escrit del "corresponsal" trobem un ofici datat del 17 de gener en que s'informa al Sr. comandant general que els dies 17, 18 i 19 de l'actual es verifiquen les **glorioses festes** de patró d'aquest poble Sant Antoni.

El dia 10 de gener de **1888**, s'envia un ofici al governador dient-li que l'Ajuntament ha acordat celebrar el dia 17 les festes del seu patró Sant Antoni. I al gener del mateix any, es paguen 300 pta. per música i activitats religioses per Sant Antoni.

El dia 24 de gener de **1891** es paguen a mossèn Josep Vallès 100 pta. per Festes de Sant Antoni de l'any passat, i 200 a A. Salvadó per la música de Sant Antoni 1890.

El dia 31 de desembre de 1891 es paguen a Esteve Torrademé 100 pta. per les funcions religioses de Sant Antoni.

Al gener del **1892** es paguen a Jacint Espuny 100 pta. per la banda de música per festes de Sant Antoni. I 100 pta. més per l'actuació de la banda de música a l'església. També els anys **1893** i **1894**.

I no seguim perquè ja està prou comprovat que durant la segona meitat del segle XIX la Festa Major del Perelló es celebrava per Sant Antoni. N'ha quedat clara constància escrita.

Les Festes d'Agost

Hem dit abans que hi havia una paritat d'importància entre les festes de Sant Antoni i les de la Mare de Déu. I això ens ho confirmen les notes següents:

La primera és la mateixa que hem citat abans del 8 d'octubre de **1856**: "... no es posa més objecció i inconvenient que el de **les festes votives, ja que són sis les que celebra aquest poble a l'any**, i que en lloc de destinar-hi dos-cents rals, s'acorda presupostar-ne quatre-cents". Ara veiem més clar que la frase s'ha de referir tant a les festes de gener com a les de l'agost.

El dia 31 de juliol del **1880**, s'acorda celebrar la festa de l'Assumpció de Nostra. Senyora pels dies 15, 16 i 17 d'agost, igual que els anys anteriors. L'Ajuntament en Corporació anirà als divins oficis. A tal efecte es crida al director de l'orquestra d'aquest poble D. Antonio Salvadó i se'l contracta per 250 pta.

El dia 31 juliol de **1881**, l'Ajuntament acorda celebrar la festa de l'Assumpció el dia 15 d'agost amb la mateixa solemnitat d'anys anteriors.

El dia 9 d'agost del **1882**, s'envia una carta al capellà manifestant-li que els dies 15, 16 i 17 se celebraran les **festes de Nostra Senyora de l'Assumpció**.

El mateix mes, (sense data concreta), hi ha una nota que diu que les festes de l'Assumpció són amb banda de música.

A l'agost de **1883** (també sense data concreta), hi ha una nota que diu que es paguen 166 pta. a la banda de música per actuar durant les festes d'agost.

El dia 10 d'agost de **1884**, s'acorda celebrar les festes de Nostra Senyora de l'Assumpció els dies 15, 16 i 17. Es contractarà l'orquestra de Rasquera o la que es pugui per 150 pessetes. El 20 d'agost de **1884**, es paguen 50 pta. a la banda de música que ha actuat per festes d'agost. (O bé no va anar la de Rasquera o només va actuar un dia).

A l'agost del **1889**, es paguen 200 pta. per la música i 100 pels focs d'artifici.

El 30 de setembre de **1890**, es paguen 200 pta. a Antoni Salvadó per la música de festes d'agost.

El 24 de gener de 1891, es paguen a mossèn Josep Vallès 100 pta. per les festes d'agost de l'any passat. I el dia 25 d'agost del mateix any, a Manuel Gil Boyer 300 pta. per la música de festes d'agost, i 300 més pels focs d'artifici.

A l'agost del **1892**, es paguen 100 pta. al capellà, 330 per la música i 150 pels focs d'artifici. Igualment els anys **1893** i **1894**.

Amb totes aquestes dades veiem quina era la importància de les festes dedicades a la Mare de Déu de l'Assumpció. L'Ajuntament hi dedicava tant de pressupost a aquestes festes com a les de Sant Antoni, en música, en focs d'artifici i en actes religiosos. Per tant havien de ser unes festes de categoria i que es devien fer al poble amb tota solemnitat. No sabem, però, quan van entrar en decadència "oficial" i es van convertir en "populars i oficioses" amb la gent anant-se'n a passar tres dies a la mar com ja ho feia per Sant Jaume. Són històries curioses aquestes de l'evolució dels costums.

Les sales de ball

Estem parlant de les festes dels anys 30 representades pel programa del 1933.

Doncs bé, a part dels balls populars de les places, encara, tarda i nit, es feia ball a la sala. A la sala? No, a tres sales! Tres sales de ball acollien balladors cada dia, durant els dies de festa, i diuen que estaven plenes de gom a gom. Aquestes eren:

"Les Porqueres", situada on avui en dia, 2005, està la botiga de verdura de la Mercè, a la planta baixa de casa Mingo d'Homedes. Atenció que la botiga és només una part de la planta. Era el ball on acudien majorment els republicans.

"El Centre", situat al segon pis de casa Morros, a la plaça d'en Jaume II, número 12, sala que va ser on es va fer ball durant molts anys encara després de la guerra. Era la més gran i condicionada. Pertanyia al "Centre Català".

"La Casa del Poble". La Casa del Poble, en un principi, i abans de fer l'edifici de prop del Molí de Vent, (l'edifici que després de la guerra civil va ser caserna de la Guàrdia Civil) estava al carrer Macià, Francesc Macià 18 (on ha estat molts anys la perruqueria Caps). Al pis hi havia un cafè i a la planta es feia el ball. Era del partit "Izquierda Republicana" i portava el nom de "El Porvenir". Aquesta societat feia ball a l'estiu a la Casa del Poble (a la vora del Molí de Vent) i per la Festa Major, al local que citem.

Sí que cada una de les sales representava la seu d'un partit, però els dies de festa major això no es considerava un motiu de separació –idees a part- i tothom anava a la que li convenia, segons qui tocava, el preu o el motiu que fos. I totes estaven plenes.

Atenció als pobres i desfavorits

"A les 9 repartiment de bons en metàl·lic als pobres de la localitat a la Casa de l'Ajuntament". És la frase que posa al programa de festes del 1933. I si l'analitzem bé és potser un dels actes més importants d'una festa. Tenir una atenció, donar un ajut als que més ho necessiten d'un poble és tenir un alt esperit del que ha de ser una societat. Així es va fer un any "republicà" i va ser un acte digne d'aplaudir. Però cal tenir present que aquest esperit és propi del nostre poble des de pràcticament la seva fundació. Perquè era lloc de pas o pel que sigui, la gent era i és així, i això s'ha vist en molts moments de la nostra història. L'hospital que va fundar la reina Blanca ja era per acollir i ajudar als necessitats. Era un edifici que materialitzava aquest sentit de la vida. I la Casa dels Pobres? I no tenim a la senyera local els colors de l'acolliment? Fins i tot es demostra en la immigració dels nostres dies. I, en la Festa Major, tenim la frase del 1933, però tenim també el fet actual de l'oferiment de productes alimentaris davant la imatge de Sant Antoni que després van a parar a una residència d'ancians. I l'Homenatge

a la Vellesa que és en certa forma una derivació d'aquest esperit, avui que no hi ha entre nosaltres tanta pobresa com abans.

No hem d'oblidar tampoc que quan parlàvem de les festes de l'any 1886 hem vist una frase molt important *"En vista que no han pogut celebrar-se les festes els dies que l'Ajuntament té acordat i que s'han vingut celebrant tots els anys, i que pel temporal de neu s'han hagut de suspendre, s'acorda que es facin el pròxim diumenge i dilluns, destinant-se el dimarts per a donar amb la música una volta pel poble, acte pel qual s'invita a totes les autoritats a l'objecte de recollir les almoines que tingui a bé fer el veïnat amb destí a les desgràcies d'Andalusia amb motiu dels terratrèmols"*. Aleshores també es pensava en els necessitats.

Finalment podem recordar com els anys de la post guerra també venien unes mongetes a demanar oli per als seus pobres –aprofitant els dies de Festa Major - i marxaven carregades, i això que aquí també eren anys de necessitat. Per tant, posar en relleu aquests senzills actes de les nostres festes majors és de justícia i és per estar-ne orgullós, un poble.

L'ambient dels forasters

La presència de forasters al nostre poble per festes ha estat sempre notable. És un fet avui, és un fet que recorden les persones grans i així ens ho ha contat també "el corresponsal" l'any 1887. Principalment els forasters han estat xicots dels pobles del voltant, caleros, ampollencs, riberencs..., però n'han vingut de tot arreu, i no solament xicots, sinó famílies senceres invitades pels familiars perellonencs.

Ara bé, l'arribada del jovent masculí era el que més es notava. El més normal era veure'ls arribar amb bicicleta, amb motos o en taxis llogats. Com que sentien fred (i encara que no en sentissin), anaven a "escalfar-se" a les cases on venien vi bo - el macabeu era objecte de les seves preferències - i solien voltar-les totes. Quan ja anaven prou emballats feien presència al ball de la plaça. I més tard al ball de la sala. I s'ho passaven bé. I hi tornaven la segona festa, i la tercera. Conseqüència de tan "mamar" macabeu i vins de la bota del racó, era alguna baralla de quan en quan entre joves, i que

algú passegés la seva "merla" pels carrers. Però no tot era beure vi. I la presència de tants xicots també es va traduir en més d'un festeig amb xiques perellonques, i la formació, base d'anys, de molts matrimonis de "forasters" amb xiques del poble.

L'atracció de la Festa de Sant Antoni ha estat permanent al llarg dels anys. Avui en dia continua en els actes com ara les Trobades de Colles Geganteres, els Aplecs de Sardanes, la Festa del Calmant (afluència "extraordinària" de forasters), i en general en tots els actes (ja no tant els balls perquè els joves van de discoteca), facilitat tot això per la capacitat de desplaçament amb vehicles propis.

La darrera

Quan ens pregunten quin és l'acte més tradicional de la nostra Festa Major, a tots ens ve al cap "La Darrera". També "Els tres Tombs", els balls i la cursa ciclista. Sí, tots ho són, però de balls en fan a les festes de tots els pobles, a l'igual que els Tres Tombs on Sant Antoni és el patró; i ja hem vist com les curses ciclistes són ben antigues. Ara bé, "La Darrera" és un acte singular molt nostre (i també de l'Ametlla que li ve de quan era un barri del terme i feien les festes amb el mateix estil).

La subhasta d'una coca durant els balls populars que tenen lloc a les places és una cosa senzilla però ben especial. A part de la incògnita pròpia per part del públic expectant i balladors per veure qui s'endurà el premi, està la pròpia competència entre les colles per superar-se les unes a les altres i endur-se la desitjada coca. Perquè aquí ve la segona part de l'interès que promou la darrera (per cert que "darrera" es diu perquè la que val és la darrera oferta de la subhasta), i és que el guanyador o guanyadors de la coca tenen dret a endur-se la banda de música pels carrers del poble fins arribar al bar on se la menjaran i amb això convertir-se en els grans protagonistes de la festa. Per això, i sobretot en dissabtes que hi ha més colles, la licitació arriba a un punt de màxima expectació.

Així es recorda com era el ball de "La Darrera" a primeries del segle passat i així continua més o menys avui en dia, en que ja només es fa durant el ball del vespre a la plaça de l'Església, havent-li d'afegir

nombrosos estímuls (premis sorpresa, calmant gratuït als balladors) per a que no decaigui l'acte més típic i tradicional.

L'any 1883, la festa de Sant Antoni Abat se celebrava a molts pobles (no com a festa major) i feien actes com els Tres Tombs i també balls. I era típic subhastar el panoli amb la qual cosa els organitzadors dels actes compensaven les despeses. Això ho hem trobat escrit en un diari. No diu, però, res d'endur-se la banda de música i el que fem al Perelló. I si es feia, som els únics que ho hem conservat.

Conservar doncs la "Darrera" és conservar el més típic, el més autèntic i el que més ens distingeix de les altres festes, avui que tant importa el segell propi, el fer quelcom que no facin els altres i el distingir-se. Per tant, hem de "promocionar" la "Darrera" per damunt de tot. Quants pobles no voldrien tenir una cosa així...

Potser la imatge no és del tot exacta, però podríem comparar les festes primitives, les següents i les d'ara, a l'esplendor dels focs d'artifici que ens acompanyen des del primer moment, cada vegada més bonics, més lluïts, més espectaculars. Doncs igual "sempre més" amb les nostres festes. Les recordem i sabem que eren bones. Per això nosaltres les volem continuar també boniques, però més boniques; llüides, però més llüides; i espectaculars, però encara més espectaculars.

I si enguany a causa de la pandèmia del coronavirus no podem celebrar la Festa Major, quan tornin els bons temps seguirem amb la festa. I serà més bonica, més llüida i més espectacular.

Antoni Boyer

Programa de Festes 1933

Pàgines del Programa complet

2

Fonda de Barberà
A CARRER DE
M. Martí

La més econòmica

Servei esmerat

PLAÇA REPÚBLICA, 6
PERELLÓ

Torn
Queriuures

Antiga Casa
Telxidor

Sancho, 28
Perelló

Amadeu Bonancia
Pallarés

3

PROGRAMA OFICIAL

de les Festes Majors que es celebren a Perelló, durant els dies 16, 17, 18 i 19 de gener de 1933, organitzades pel T'Ajuntament.

Dilluns, dia 16
A les cinc de la tarda, la Banda de música
«La Filarmònica»
d'Amputa, recorre els principals carrers del poble, tocant aires i alegres paradolles.

4

RAFEL LLAO

SIMONOLAN

Telèfon 9 PERELLO

6

TAXIS
TRANSPORTS

J. Segura Margalet

DOMICILI: PRIM, 6

GARATX: PRIM, 17

PERELLO

7

Grup d'Escoles Nacionals

A les vuit,
Concert a la plaça de la República
a càrrec de l'esmentada Banda

Dimarts, dia 17
A les sis,
Dianes generals
anunciant al veïnat la festivitat del dia

A dos quarts de vuit,
Els típics «Tres Toms»
recorrer, com tots els anys, els principals carrers del poble

A les nou,
Repartiment de bons en metàl·lic
als pobres de la localitat, acte que tindrà lloc a la Casa de l'Ajuntament.

8

PERQUERIA AMERICANA
FLORENCI MARTI

Grans Novetats
en
Calçats i Gorres
de
Josep Espuny

MONTADA A LA MODERNA

SERVEI ESMERADISSIM I
HIGIENIC

PERFUMS DE LES MILLORS
MARQUES

—Francisc Macià, 9—
PERELLO

PRIM, 23
PERELLO

10

Josep Pallarés
Llaó

Queviures
Estanc
Articles per a fumador

Agusti Cardona
Casa Fundada en 1878

Constructor de Carros i Carroceries.
Les millors i més a rates de la comarca.
Colmeus i petalls.

Tenda de mobles de totes classes a preus baratíssims.

Carrer de Galán
i Garra Hernández, 33
Perelló

CASTELLAR, 13 PERELLO

11

Festa de l'Arbre
amb assistència dels alumnes de les Escoles i Autoritats, obsequiant-se amb dolços i bombons als infants.

A dos quarts de tres,
Extraordinari Partit de Futbol
entre un potent Club i el primer equip del nostre «Centre d'Esports», disputant-se una artística Copa, obsequi de l'Excel·lentíssim Ajuntament, amb assistència de les Autoritats

A dos quarts de sis,
Ball públic
a la plaça de la República, amenitzat per la Banda de música «La Filarmònica», on s'executarà el tradicional «Paseo»

A dos quarts de nou,
Ball popular
a la plaça de Don Jaume II, amenitzat per la mateixa Banda, on també es vendrà el «Paseo»

12

FRANCESC LLAO
COMISIONISTA EN FRUITS DEL PAIS

COMPRA I VENTA
D'OLIS, GRUJOS I GARROFES

Representant de la Casa Manuel Estrella, de Barcelona, Fàbrica de Focs Artificials «EL RELAMPAGO»

Los algodones mejores y más económicos son en realidad los que llevan las marcas «Sol», «Celeste», «Luna», «Estrella», y hay que resistir ante la marca **UNIVERSO**.
Precios de fábrica en piezas enteras.

13

Dimecres, dia 18

A les set,

Passacarrers per la Banda

A 'es nou,

Curses d'homes, matxos, cavalls i ases

Cursa d'homes. Reservada als corredors de la població. Primer premi, 15 pesetes; segon, 10 pesetes; i tercer, 5 ptes.

Cursa de matxos. Podran prendre-hi part els forasters i vis del poble. Premi únic, 20 pesetes.

Cursa de cavalls. Reservada pels del poble. Primer premi, 20 pesetes; segon premi, 10 pesetes.

Cursa d'ases. Podran prendre-hi part únicament els del poble. Primer premi, 20 pesetes; segon, 10 pesetes.

A Pacabar-se les anteriors curses, s'en celebrará una d'homes del poble i forasters, recorrent, dos toms, el següent itinerari: Sortida plaça de la República, carrer de Castellar, plaça de Don Jaume II, carrers de Galán i García Hernández, Capità Sancho, Perelló, Plaça de la República. —Primer premi, 40 pesetes; segon, 20 pesetes; i una prima de 5 pesetes al corredor que arribi primer la primera volta. — A més, l'industrial senyor Amadeu Bonanica, farà donació d'una prima de 5 pesetes al corredor que a la segona volta passi en primer lloc per davant del seu establiment.

A dos quarts de tres,

Segon Partit de Futbol

I, a Pacabament de l'encontre, el senyor Alcalde entregará, a l'equip vencedor, el trofeu disputat.

A dos quarts de sis,

Ball públic a la plaça de la República

A dos quarts de nou,

Ball popular

a la plaça de Don Jaume II, amenitzat per la mateixa Banda

14

CASA FORÉS - TORTOSA**SASTRERIA A MIDA I CONFECCIONS PER A HOME I NEN**

LA MILLOR ASURTIDA

ELS MILLORS GENERES

LA MES BARATA

PREU FIXE • ECONOMIA VERITAT

18

Una vista general del poble

PERELLÓ

Perelló és un poble del partit judicial de Tortosa, «provincia» de Tarragona, circum el seu cens de població d'una 3.555 habitants, a més 1.010, del seu agregat el simple i atractiu barri marítim d'Amplià, situat a 22 quilòmetres de Tortosa i 8 de Perelló, i entre la carretera de Tortosa i la mar.

La vila de Perelló es troba situada a 142 m. d'altitud. I està assaonada, donant l'ajalgarreig de les barranques de Santa Creu i el Salt, creant les extenses terres baixes que van del puig dels conistants de Cardó i de les terres de Teixina a la mar. El poble es travessa per la carretera de Barcelona a València, la qual constitueix el carrer principal. Els altres, en nombre d'una quarantena, són més estrets i tortuosos si bé, en general, pleners.

Com hem dit, Perelló es travessa d'un cap a l'altre per la carretera de València a Barcelona, essent aquesta la més vella d'Hispania, ocupant aquest poble el centre de Barcelona-València. Està distanciat 41 quilòmetres de Tarragona, 30 de Tortosa, 20 d'Amplià, 8 d'Amplià i 14 d'Amplià de Mar.

19

Artur Homedes Oli pur d'olives
Ametlles
GarrofesPlaça de la República, 6
Perelló
Catalunya, 1**ANTIC CAFE BARBERA**Regaler de les animes
molt ben rebudes
Vin de les millors qualitat
Llicència de tota mena
Servei esplèndid i còmodeA CARREC DE
F. Josep Ferratxes

Plaça de la República, 6 PERELLÓ

20

Tre serveis diaris d'autòmbul, d'una i tornada, des d'el Tortosa, passant per Ampolla, Camarles i Estació d'Amplià (surten de Perelló a les 6, a les 8.30 i a les 13.30 i de Tortosa a les 11, a les 12.30 i a les 16). També té un servei diari d'autòmbul, a les 4 de la tarda, amb Ametlla de Mar, on reb el tren sevillà que ve de Barcelona i surt del Passeig de Galdà a les 3.10 i de Tarragona a les 4.40.

Perelló posseeix estades per a forasters, amb relatiu confort, situats a l'entrada del poble per la part de Tortosa, i els seus propietaris, En Manuel Pastó i Rebull, En Josep Nolla i Calaguera i En Jacint Salbans i Mospon, és desenvolupen constantment per fer bona i agradable l'estada dels nostres hostes, tenint, a més d'un servei esmeratíssim i econòmic, modernes i bones habitacions per dormir, amb instal·lacions de llum i telèfon. A la plaça de la República també està l'antiga «Fonda de Morros», dirigida i explotada pel ciutadà En Magd Martí, el qual també fa el que pot per quedar tan bé com sab, amb els clients que visiten aquella casa.

Tenim Estació telefònica i telegràfica; llum elèctrica pública i particular; Casal Consistorial propi, amb la seva Biblioteca Municipal; ocupant el segon pis de la casa, el Jutjat Municipal. També tenim Escola amb local propi, encara que les necessitats modernes de l'ensenyament, exigeixen un nou grup. El concorsor municipal, amb recent instal·lació elèctrica, és preparació, una gran millora higiènica, tan necessària en un establiment de matança, i una Bàscula municipal, des de l'any 1932, per a pesar-hi fins 12.000 quilos.

Un Cinema que reuneix totes les condicions modernes, amb aparell sonor, on, el seu propietari En Tomàs Brull i Calau, ens hi fa passar bones vetllades amb les produccions més modernes.

Com a Societats, tenim, la Casa del Poble, de la que són President i Secretari, respectivament, els ciutadans En Josep Cervera i Balaguer i En Josep Lladó i Margalef i el Centre d'Esports, essent President En Joan Benet i Giliabert i Secretari En Esteve Boyer i Torredem.

Hi ha destacament de Guàrdia civil i Carabiners. L'ajuntament està compost pels ciutadans En Modest Brull i Rey, Alcalde-President; Josep Lladó i Margalef, primer tinent; Isidre Queralt, segon tinent; i regidors Pasqual Balaguer i Penitello, Tomàs Brull i Calau, Joan Lladó i Espinach.

24

Entrada al Perelló per la part de Tarragona. — En primer terme, un vell pagès amb el diplo estirat del poble.

Josep Espuny i Brull, Josep Figueras i Pallares, Manuel Borrull i Margalef, Joan Margalef i Pinol, Joan Melich i Borja i Salvador Figueras i Brull. —Secretari, Manuel Lozano i Pallares; Claudiom Espuny i Ori, auxiliar.

El Jutjat Municipal està compost pels ciutadans Josep Dillat i Ribes, Jutge; Josep Giliabert i Garcia, suplent; Tomàs Lladó, Fiscal; i Antoni Marín i Sánchez, suplent. —Secretari, Llorenç Poy i Sales.

Existeix servei de taxis, a càrrec de R. Lladó i J. Segura. A més, existeix un servei de transports amb camió, a preus reduïts, a càrrec de J. Segura, J. Brull, R. Lladó, J. Laborda, B. Marín i M. Vià.

Perelló és un poble purament agrícola i, dissortadament, de veu, a excepció de la part d'Amplià que cultiva arrossos i hortals, i peix. Es recull de tot: hortals, arrossos, oli, garrofes, vi, ametlles i algun que altre cereal i lleguminoses. Compta amb uns quants censos de bestiar llaner i cabrins.

Les principals col·lectes, que representen i són la riquesa del Perelló, és l'oli, el vi i les garrofes. L'oli és apreciatíssim per la seva poca acides; les garrofes immortals; i el vi, sobretot la xampaina, és d'un gust exquisit.

25

SOLDADURA DE METALLS**de JOSEP CARDONA I AGUILA**

CARRER CALAT

ENTRA D'ORDRE 2.22

PERELLÓ

Amb les soldadures, adreces fonsa bona feia, la qualitat del metall soltes reparement millor que la del metall de la peça. El que de que 6, més apruat, el fonsa feia de més homogeneïtat perquè se treballa perfectament a la llana. Així, però, principalment, de la bona qualitat del metall d'apuntada i la propietat d'adhesió que que s'apliquen, són la fama d'un SOPLEJE, gràcies per una més experta.

Manuel Pastó i Rebull

Bar • Cafè • Menjars
Habitacions
confortables
Cuina selecta
Tracte esmerat

Prim, 11—Perelló—Tel. 15

26

CAFE-BAR**SUBIRATS**

TELEFON, 10

CARRER DE PRIM, 12

MENJARS
HABITACIONS**CINEMA BRULL**

PALAU DE LES MERAVELLES

Aquestes festes es projectarà la pel·lícula

EL DESFILE DEL AMOR Pels grans artistes de la pantalla
Maurici Chevalier i Jeanette Mac Donald

2021

Sant Antoni
Un any per recordar

15

CASA DEL POBLE

Cafés i begudes de les millors marques
Servei esmeradíssim i econòmic

Aquestes Festes
lliuts balls de Societat, amenitzats per una acreditada Orquestrina.

El Gran Baçar
d'en
Ramon Cervera Piñol

TEIXITS I NOVETATS

Rebaixa de preus en compres per a bodes

Canal Sadler Perelló

16

Vista de l'edifici de la Companyia dels Camins de Ferro del Nord

Dijous, dia 19

A les set, PASSACARRERS per la Banda.
A les nou, tindran lloc les importants i característiques
Curses d'homes, matxos, caralls i ases
amb importants premis i segons forma que es farà públic.
A dos quarts de quatre, BALLS a la plaça de la República.
A dos quarts de vuit,
Magnífic Castell de Focs Artificials
de l'acreditada Pirofèria «El Relampago», de Barcelona,
donant-se per acabades les Festes amb un Concert per la
Banda de música a la plaça de Don Jaume II.

Notes.—En els balls públics de la tarda, el present ball serà una sardana.—Donat el cas de no presentar-se competidors en les curses esmentades en aquest programa, els presentistes rebran a l'entrega de dos pesets com a compensació.—La Comissió Organitzadora es reserva el dret d'alterar el programa, si així ho aconsellasse les circumstàncies.

17

LA CATALANA
D'EN
JOSEP LLEIXA I PALLARES

Comerç de
diferents articles

PRIM, 11
PERELLO

Vicenç Boyer i Fornós

CARNICERIA

TOCINERIA

CASTELAR, 2
PERELLO

21

panaderia i
queviures

Tintoreria Moderna

Josep Besalduch

Màquina últim invent
per a Rentar en Sec
deixant els vestits com
a nous.

Única en Tortosa que
disposa de maquinària
moderna en el ram de
tintoreria. Dols ràpids.

TALLER: CRUERA, 15
(davant de la Catedral)
DESPATX: MONTADA, 6

TORTOSA

sedifica, 3 perelló

22

Centre Esports Perelló
PLAÇA DE LA REPÚBLICA, 8

● Camp de les Eres ●

Grans i extraordinaris
aconteixements
futbolístics

MUCHO OJO CABALLEROS
Si paran en Perelló, quedaran en el
BAR NOLLA
que es donde estarán mejor.

Sus comidas exquisitas
Sus licores son de marca
Sus habitaciones buenas
Su comedor reservado
Y sus cuentas muy baratas

BAR NOLLA
TELÉFONO 12

23

SALVADO PIÑOL I PALLARES

CARTUCHERIA
TOCINERIA
QUEVIURES

GALAN I HERNANDEZ, 6 PERELLO

JOSEP BOYER

FORN
QUEVIURES
ESPARDENYERIA

PLAÇA DE LA REPÚBLICA, 4 PERELLO

27

Ferreteria de F. Margalef i Figueras

Constructor de cèrcols
Tornaments per a Ca
rrutges i tots menes de
tornaments per l'agri
cultura.

Soldadura autògena amb
tubs portatils.

CASTELAR, 10 PERELLO

LLAUNERIA SERAFI FONT
ELECTRICITA?
ANETLLA DE MAR

Gran Baixa de bateria de canals i
d'articles de 95 cilindres

Bombes rotatives i centrifugues

Lampisteria i gasoleries

Aparells de ràdio Atwater Kent

Lamparons Petromax i Júpiter Primus
a gasolines

Representant a Perelló: **LLATSER MARGALEF**

Aquest programa està confeccionat a l'Impressa Nova, Clutat, 3-Tortosa

EFEMÈRIDES I CURIOSITATS als Programes de Festes

Anys 30

El primer llibre de festes que consta a l'arxiu municipal és del **1933**.

Un dels actes curiosos que feien als anys 30 era regalar bons als pobres.

Feien curses d'homes, matxos, cavalls i ases.

Hi havia dos tipus de ball on venien el panoli:

Ball públic, a la plaça de la República

Ball popular a la Pl. d'en Jaume II

Es va fer la Festa de l'Arbre amb l'assistència dels alumnes de les Escoles Nacionals i Autoritats.

1935 Als Tres Tombs donaven premis als cavalls i ases més ben guarnits: 25, 15 i 10 pessetes

A la tradicional cursa d'homes i animals també s'incorporen unes curses per a dones i infants. Els premis eren de 10 i 5 pessetes.

Hi havia una societat anomenada "La Joven-tut Perellonenca" on es celebraven balls.

Com a 2n any consecutiu de la Festa de l'Arbre realitzen la venda del "Segell Pro-Infància", explicant-se l'objecte humanitari d'aquesta institució.

A la contraportada del programa es fa referència que en aquella època el Perelló tenia 13 premses hidràuliques i al menys 80 de palanca per l'elaboració de l'oli.

El 18 de gener del 1946 es va inaugurar el nou camp de futbol, el de les Eres, i tot seguit es va jugar un partit de festes (no es menciona l'equip). L'any següent al 1947 abans de començar el partit de festes es van inaugurar els vestuaris.

1948 Anuncien que s'està fent el projecte de l'enllumenat públic.

1949 Per la vespra es va fer una cavalcada que va recórrer els principals carrers del poble amb una banda de música.

Cursa Ciclista 1942

Anys 40

1942 Té lloc la 1a cursa Ciclista.

1r premi: 100 pta. / 2n premi: 50 pta. / 3r premi: 25 pta.

1944 Apareix per primer cop en un programa l'acte de La Darrera i els caps grossos.

1945 Apareix un nou acte. "Carrera de cintes", una cursa pels carrers del poble que s'obsequiava amb tres premis en metàl·lic al qui aconseguia un nombre més gran de cintes.

1946 Torna haver anuncis al programa.

Es beneeixen les campanes de l'església que estan recent instal·lades.

- * Al 1919 no es van celebrar la Festa Major degut a l'epidèmia de la grip
- * Al 1922 es van suspendre les festes perquè a la Guerra del Rif i lluitaven 25 soldats del poble.
- * Al 1924 tampoc se celebren degut a l'estat precari i angoixós del municipi.
- * Del 1937 al 1939 no es van celebrar degut a la Guerra Civil Espanyola.

Anys

1950 Apareixen els primers saludes per part de l'alcalde al programa de festes.

S'inclouen actes nous: concert de cant i ball regional al Cine Brull, una tómbola per recaptar fons per reconstruir l'església parroquial.

Apareix la figura de la pubilla i les damiselles (anomenades reina de festes i dames d'honor). L'elecció de la reina de les festes i les dames d'honor es feia per votació de tots els homes que assistien al Casal del Centre d'Esports mitjançant una butlleta. Hi havia un jurat compost per membres de la Comissió de Festes que s'encarregava de donar el veredict. Per la nit, feien un ball al Saló- Cine Brull on es feia la presentació i imposició de bandes.

A continuació, anaven al Casal del Centre d'Esports.

S'incorporen els actes religiosos en un altre programa; així que es feien dos llibrets, en un anava la programació i els anuncis i a l'altre figuraven els actes religiosos i el saluda del mossèn.

1952 i 1953 Tornen a fer programes senzills sense anuncis d'empreses.

1954 S'incorpora un acte nou: anar a les Torretes a celebrar diversos actes amenitzats per la banda de música i traca final. Mencionen les Torretes com un barri.

Durant les festes es va inaugurar un nou Cine propietat del veí Tomàs Salvadó.

1955 Acte nou: rondalla amb exhibició de jota.

Durant les sessions de ball al Centre d'Esports s'obsequiava a les noies amb un ramillet.

1956 Acte nou: audició de sardanes.

1959 Acte nou: durant el partit de futbol de festes es disputa per 1r cop una copa donada per l'Ajuntament i a la mitja part fan una exhibició de motos acrobàtiques.

Pubilles 1952

Exhibició VESPA 1960

Es tornen a publicar els actes religiosos i els actes populars en un mateix programa. Durant la mitja part del partit de futbol tornen a fer una exhibició, aquest cop de motos "vespes"

Apareix per primer cop l'acte del Tir al Plat organitzat per la Societat de Caçadors "La Esplanada" al Camp de les Eres.

1962 Canvi de format del programa de festes. El tornen a realitzar amb molts d'anuncis de comerços i empreses. També publiquen informació turística i històrica del Perelló. A més a més anuncien el 1r saló d'art actual, una exposició de pintura i fotografia a càrrec de pintors reconeguts.

Unes pàgines interiors parlen de l'artista local Amadeu Pallarès Lleó.

Inauguren una nova parella de gegants, acompanyada pels capgrossos.

A l'acte dels Tres Tombs s'obsequia als participants amb un cigar i un pa beneït.

1963 Acte nou: Carrera de Cintes al camp de les Eres, gimcana motorista i exercicis acrobàtics amb moto.

Pàgina especial amb la informació de la Carta Poble del Perelló.

Els anys **1964 i 1965** tornen a fer un llibret senzill amb només el programa d'actes i 3 o 4 anuncis de caixes i bancs de l'època.

1966 Tornen aparèixer els anuncis i una informació històrica i turística del poble.

1968 1r any que es disputa el Trofeu Pere Felicidad.

Inauguració del Casal.

1969 Actuació de les Majorettes del Perelló

El dia de la Vespra van fer la presentació oficial desfilant pels carrers de la població. L'endemà, el dia del Patró, van acompanyar a la banda i les autoritats a la processó dels Tres Tombs i en acabar van fer una actuació.

La tradicional Carrera de cintes amb motos de cilindrada superior a 75c.c

A la contraportada hi ha un escrit sobre les Majorettes redactat per la Sra. Pepita Boyer Griñó.

Casal 1968

1969

Vinyeta 1970

1970 Fan un canvi de disseny al programa. No hi ha anuncis però apareixen fotos en blanc i negre d'indrets del poble, a més d'una foto del governador civil de la província de Tarragona i una foto de les majorettes actuant.

A la Vespra substitueixen els capgrossos i cavalcades per l'actuació de les majorettes. Igualment passa a la mitja part del partit de futbol que substitueixen les exhibicions de motos per l'actuació de les majorettes.

1971 Per la nit de la Vespra organitzen una vetllada amb artistes i un presentador conegut de la època.

1972 Al programa s'introdueix una pàgina

especial amb els actes que es celebren al Centre d'Esports.

1973 El programa està escrit en català! Incorporen informació dels membres que componen el Consistori i del Jutjat Municipal. També hi surt un poema signat per R. Martí Moliné.

1974 1r certamen de fotografia amateur.

1975 La salutació del llibre la signa la corporació municipal, no l'alcalde com sempre. Com a novetat, apareixen unes pàgines amb informació de les pintures rupestres de Cabrafeixet. Autor: Antoni Boyer

Per 1r cop publiquen les fotos de la pubilla i les dames d'honor. Novetat: carrera ciclocròs i actuació sardanística.

1976 El Governador Civil, Antonio Aige fa el saluda al programa. També el fa el nou alcalde, Salvador Pallarès Llaó.

Consten en el programa els presidents de les 4 entitats que hi havia aquell any:

Coop. Agrícola San Isidro, Centro Deportes Perelló, Hermandad Sindical Labradores y Ganaderos i Sociedad Cazadores La Esplanada.

Per primer any s'introdueix la figura del pregoner la nit de la Vespra. Va anar a càrrec del Sr. Josep Subirats Figueres.

El dia del Patró, inauguren la renovació de la plaça Jaume II i la seva font.

Primer concurs de pintura a l'aire lliure presidit per l'artista local, Amadeu Pallarès Lleó.

Escrit "Un fet de l'història d'el Perelló" per A.Pallarès

1977 S'inclouen unes pàgines amb moments històrics del Perelló molt interessants que van des del 1897 fins al 1925 redactat per Antoni Boyer i l'Amadeu Pallarès.

Canvien el nom de dama d'honor pel de damisel·la.

Actes nous: Primera Festa del Calmant!!

Diada del Perellonenc Absent. Es va celebrar al Casal amb lliurament de regals i audició de sardanes. Festival Infantil, al Casal a càrrec de l'agrupació J.U.P Torneig local de ping-pong i escacs.

1978 L'alcalde, Salvador Pallarès Llaó s'acomia de tot el veïnat fent un resum de totes les obres i serveis realitzats entre el 1975-1977. Tot i això a les eleccions 3/04/ 1979 va tornar a ser elegit alcalde amb el partit anomenat "Agrupació d'electors independents del Perelló".

Acte nou: Gran Cursa de Cavalls

1979 Apareix informació sobre l'escut heràldic municipal. Va ser l'any en que es va estrenar el nou escut, el mateix que tenim avui en dia. Va ser la imatge de portada del programa d'aquell any.

Per primer cop l'alcalde fa el saluda en català.

S'informa sobre les dades de la grip del 1918 i de totes les defuncions que hi va haver al poble a causa d'aquesta epidèmia. Treball de l'Antoni i l'Amadeu.

Com a originalitat, a banda de les fotos d'estudi de la pubilla i les damisel·les, també en posen una de les tres noies vestides informals caminant pel carrer i saludant.

Publiquen un article titulat: Què passa amb l'aigua i el sanejament del poble? Entrevista realitzada a l'enginyer de la Confederació Hidrogràfica.

El 18/01/1979 s'inaugura el camp de la Vineta dintre dels actes de festa major.

Incorporen actes nous:

Jocs populars a la Plaça Jaume II.

Cavalcada de carrosses organitzada per la Joventut Unida Perellonenca.

Primer Trial de festa major.

En acabar els focs d'artifici, van fer un gran ball popular a la Pl. Jaume II com a cloenda de les festes.

1974

1975

1977

1976

1977

1977

1977

1977

Inauguració Camp de Futbol 1979

1978

1979

1980 Apunt curiós: Anunciar-te al llibre de festes valia per pàgina sencera 1.000 pessetes i mitja pàgina 500 pessetes.

Les primeres pàgines fan referència als resultats de les eleccions generals, locals i el referèndum de l'Autonomia Catalana que van tenir l'any anterior, al 1979, treball de l'Antoni Boyer i l'Amadeu Pallarès.

Actes nous:

Per la Vespra fan un repartiment de panoli. Es feia des d'un vehicle que seguia a la banda de música que actuava pels diferents carrers. Ho repeteixen a les cercaviles del matí.

Anuncien que al pregó de la Vespra farà el parlament l'alcalde.

Als Tres Tombs donen premis als animals més ben guarnits. 1r: 3.000 pta.; 2n: 2.000 pta. i 3r: 1.000 pta. A més una coca i un cigar a tots els participants.

Festival de la Moda 1980 al Casal del Centre d'Esports.

Festival de futbol infantil al camp de la Vinyeta.

L'endemà dels focs, "Festa dels borratxos" amb jocs per als infants. I a la tarda un festival infantil de titelles amb xocolatada popular, al Casal del Centre d'Esports.

1981 A la primera pàgina del programa apareix una foto de l'alcalde saludant al que era President de la Generalitat, Jordi Pujol

L'Ajuntament informa de totes les despeses realitzades durant l'any.

"El Perelló, el Gernica català": article que fa referència als bombardejos del desembre del 38 amb un mapa on van caure les bombes. Treball de l'Antoni Boyer i l'Amadeu Pallarès.

Imatges del Perelló: recull de fotos antigues, destacant les del mercat a la plaça Jaume II i la cursa ciclista de St. Antoni. Estrenen caps grossos i surten a la rua de la Vespra.

Primera actuació d'havaneres al Casal.

Actuació del grup folklòric "Sant Joan" dels Lligallos de Camarles, a la Pl. Jaume II amb tirada de globus i encesa de coets sorpresa.

A la mitja part del ball es va fer una actuació amb els campions provincials i quarts nacionals de patinatge artístic.

Gran Marató popular pels carrers del poble amb tres categories: infantils, joves i adults.

Al partit de futbol de festes, anuncien que el xut d'honor el farà la pubilla i les damisel·les.

1982 Treball històric "Un plec de documents o com s'escriu la nostra història" per Antoni Boyer i Amadeu Pallarès.

Exhibició de patinatge artístic.

Tir a la guatlla al camp de la Vinyeta.

1983. El disseny de la portada el va dissenyar els alumnes de 3r de l'escola Jaume II. S'inclou la foto del pregoner amb una petita dedicatòria.

Noves seccions al programa:

El ayuntamiento informa: fan un resum de totes les actuacions realitzades al poble els anys 79, 80, 81 i 82 (curiós: ho fan en castellà).

La nostra història: s'explica l'ordenança de la policia urbana de l'any 1863. Treball de l'Antoni Boyer i Amadeu Pallarès.

Informe sobre l'Escola de Formació Professional creada l'any 1979 per iniciativa de l'Ajuntament. Es publiquen imatges antigues de llocs del poble de l'any 1930

Actes nous:

S'inauguren els gegants, la Bufavents, l'Airosa i la cuca.

Primer Concurs Literari. El lliurament de premis es va fer la nit de la Vespra, a continuació de la proclamació de la pubilla i damisel·les i abans de començar l'espectacle.

Torneig quadrangular de futbol sala. Hi participava un equip local anomenat "Trajàcapita-Censals" Exhibició de "Trialsín", trial amb bicicleta, a càrrec del campió del món.

Demostració de gimnàstica rítmica.

S'inauguren els carrers enquitranats.

Acte d'agermanament entre l'Ametlla de Mar i El Perelló.

A l'acte dels Tres Tombs s'inclouen els carruatges. Com a requisit han d'anar tots guarnits perquè donen premis.

S'inaugura la Caseta de la Creu Roja.

Concurs de tir a la guatlla.

S'inclou una mascletada als focs d'artifici de fi de festa.

Gegants i Cucafera 1983

1984 Guanya les eleccions el partit socialista amb Francesc Gil López És el nou alcalde del Perelló. Canvi de format del programa. Fan un llibret molt senzill, sense anuncis, amb només dos articles, les fotos de les pubilles i la programació. A la portada del llibre posen la foto de la pubilla i a la contraportada la foto de totes juntes.

S'incorpora una pàgina nova, titulada **DISTRIBUCIÓ DE CÀRRECS MUNICIPALS**, on detallen cadascuna de les regidories que hi havia: Hisenda, Urbanisme, Serveis i Cultura i els presidents i vocals que les representaven. També informen de quins regidors representen als òrgans col·legials.

Al llistat d'entitats, s'anuncien quatre noves associacions: Cooperativa Apícola Tarragonina, Delegació Local de la Creu Roja, Joventut Unida Perellonenca (J.U.P),

Noves seccions al programa:

Treball històric: Comparació de població entre 1920 i 1983 Autors: Amadeu i Antoni

Actes nous:

Benedicció d'una ambulància que es lliurarà a la Creu Roja. A més, la Coop. Agrícola cedeix cedir equipaments necessaris per a la Caseta.

Festa de la Bandereta. Era per recaptar fons per la Creu Roja local. Gran marathon popular i cursa estrafolària. Gran festival infantil per la mainada. Els alumnes de l'Escola de F.P van fer una comèdia. La festa del Calmant la va amenitzar Miquel del Roig. Demostració dels Castellers de la Colla d'Altafulla.

1985 Nova entitat: Associació de Veïns.

Informe, com l'anterior Consistori, de les tasques realitzades al poble al llarg de l'any.

A l'última pàgina del programa, hi ha una descripció de la Cova de la Mallada i fotos antigues de les construccions d'indrets del poble. Treball de A. Boyer i A. Pallarès

Actes nous:

Inauguració del carrer Nou (cobriment del barranc del viudo).

Tir al Colomí, amb degustació de botifarres, llonganissa i allioli per a tots els assistents.

Inauguració de les obres de l'Escorxador Municipal.

Actuació d'un grup de Samba compost per noies del poble que acompanyaven la tradicional desfilada de Carrosses fent actuacions de ballet rítmic.

Cros escolar comarcal.

Gran Aplec de Gegants, de diferents pobles de Catalunya.

1986 El pregoner de la festa major va ser Pasqual Maragall, alcalde de Barcelona.

Noves seccions al programa:

Pas a pas: És un resum de totes les actuacions realitzades al poble.

Apartat de l'artista local, Amadeu Pallarès Lleó, pels 69 anys d'història.

Actes nous:

Inauguració de l'exposició 45 anys de pintura de l'Amadeu Pallarès a la sala d'actes de l'ajuntament i posterior homenatge amb entrega de placa commemorativa la nit de la Vespra al Casal.

Correfocs a càrrec del grup "Ball de Diables de Tarragona".

Simultània d'escacs on va assistir una figura nacional de renom.

1984

Festa de la Sardana.

1987 Neix una nova entitat: l'Associació de Pares.

A la secció titulada: LA CORPORACIÓ INFORMACIÓ consten totes les tasques realitzades pel Consistori, les despeses realitzades i la informació detallada de les subvencions obtingudes.

Actes nous:

Exposició d'artistes i artesans locals, mostra que es podia visitar durant les festes. Es fan focs d'artifici al Pla de la Fira com a inici de festes.

Concurs local de botifarra.

Concert de Rock amb "Presuntos Implicados" un grup de moda de l'època.

1988 Aquell any les festes van ser del 16 al 24 de gener, 9 dies! comptant la Vespra i la Festa dels borratxos.

Tornen haver anuncis, doncs feia 4 anys que no en publicaven.

Neix una nova entitat: L'Associació de Jubilats i Pensionistes.

A les primeres planes publiquen un resum del treball guanyador del Concurs Literari d'aquell any, en Gerard Marí.

A l'última pàgina, comuniquen que s'emetràn les festes per televisió local.

Actes nous:

Partit de bàsquet.

Treuen el ball que es feia a la Plaça Jaume II després de la festa del calmant i passen amenitzar la festa del calmant amb una xaranga, tal com ho coneixem avui en dia. A més subhasten una coca gegant. Els balls populars que es feien cada tarda de festes a

la Plaça Jaume II es continuen realitzant, però alguns dies canvien d'ubicació i els fan a altres llocs com la cruïlla del carrer Verdaguer, la replaça del Cinema Victòria, la Plaça del Forn.

Homenatge a la Vellesa. Primer any que es fa aquest acte tant popular. No s'anava per les cases sinó que pel matí es feia un acte d'homenatge al Casal i es servia un aperitiu i per la tarda hi havia sessió de ball.

Festival de rock per al jovent.

Futbol sala infantil i partit d'handbol femení-

1989 S'anuncia la reobertura del Cinema Victòria. L'últim dia de festes fan una sessió especial de cinema infantil amb entrada lliure.

Actes nous:

Al matí de la Vespra, fan una recepció als caminants que participen a la inauguració del tram del sender PR-81 que passa pel Pont de l'Àlia, Puigmoltó, Torre dels Moros, Panavera, Bassa d'en baró, Burgà i entra al terme de Rasquera.

Lliurament de diplomes del curs d'operadors d'ordinador i inauguració oficial dels cursos de confecció industrial. En acabar, actuació musical a càrrec del Grup de Flauta i Cors del Col·legi Jaume II.

Representació per la companyia de teatre Calderón de la Barca.

1984

1984

Festa de la Sardana 1986

Anys 90

1990 Com a novetat es fa un escrit per part de tota la Corporació amb l'explicació de tots els projectes que s'estan duent a terme. Com a curiositat mencionen que han retolat tots els carrers en català. I, com no podia ser menys, parlen de la Segregació de l'Ampolla.

Actes nous:

Ballada de sardanes

2n Aplec de Gegants. Van participar 15 colles d'arreu de Catalunya.

1991 La portada del programa és una foto amb la pubilla, damisel·les i hereus infantils i, per primera vegada, es publiquen les seves fotos en color! Fins als anys 90 havien estat en blanc i negre.

Surten moltes fotos de les obres i projectes realitzats. Anuncien que han descobert un tram Via Augusta i que ho emeten per la Televisió Espanyola.

Foto del nou grup de grallers del Perelló formats a l'escola municipal de música, els quals acompanyaven als gegants per les diferents trobades que feien.

S'anuncien noves entitats: Handbol Club Perelló, Penya Barcelonista del Perelló. La Societat de Caçadors canvia de nom i es passa a dir de Sant Antoni (no la Resplanada).

Actes nous:

Quatre dies abans de la Vespra, van fer un concert amb el grup de rock català del moment, SAU.

Actuació del nou grup de grallers acompanyant als gegants i capgrossos de la Vespra.

Després de l'acte del Concurs Literari van fer un lliurament dels diplomes als alumnes del curset de socorrisme organitzat per la Creu Roja local.

Inauguració de l'Institut d'Ensenyament Secundari.

1992 El saluda el fa el nou alcalde, Salvador Pallarès Brull.

El pregoner de festes va ser Jordi Pujol, President de la Generalitat. Inclouen imatges dels nous projectes realitzats.

Les noves entitats d'aquell any són: Associació de Pares de I.E.S, Futbol Sala Trajacadèpit, Futbol Sala Tallers Mecànics.

Actes nous:

Tirada Local de Bitlles.

El cercavila de la Vespra amb els gegants, tanca l'acompanyament la Banda de Música del Perelló

El dia de l'homenatge a la gent gran van fer uns obsequis al matrimoni més gran i a la dona i home de més edat.

Quadrangular de Campionat de Bàsquet Escolar.

Inauguració i benedicció de la nova ambulància de la Creu Roja local.

Després de l'acte del Concurs Literari van fer un lliurament de premis als alumnes d'EGB destacats per la revista "La Font".

FESTA DE LES DONES: amb cercavila, tirada amb carrabina, dinar de germanor i futbol femení.

1993

Actes nous:

Inauguració de la plaça Rei Joan Carles I

Tir i arrossegament de cavalls.

Campionat de bitlles tradicionals catalanes.

25è aniversari del Centre d'Esports amb sessió de ball fins les 7 de la matinada.

Als Tres Tombs van assistir la guàrdia muntada de Barcelona.

Triangular de Bàsquet femení.

Triangular de Futbol sala.

Per primer cop s'anuncia que un dels cercaviles del matí el farà la Banda de Música del Perelló, grallers, cornetes i tambors.

S'inaugura la biblioteca a la Casa de la Cultura.

Estirada de corda i cursa de sacs en motiu del dia de la dona.

1994 Continuen amb el mateix estil de programa, publicant fotos de les obres realitzades al poble. Els cercaviles del matí els passa a fer l'Agrupació Musical l'Emburgada (per primer cop apareix amb el nom com es coneix avui en dia).

Durant la missa del dia del patró de Sant Antoni, ac-

tuació de la Coral Santa Llúcia.

Cros Comarcal Escolar, amb la participació de més de 400 atletes.

1995 El dia del Patró, en acabar l'ofrena i la missa major es fa una exhibició de cavalleries al Pla de la Fira.

Apareix la figura del Desmanegat de Cabrafeixet, anunciant-lo per primer cop al cercavila de la Vespra junt amb els gegants, el Bufavents i l'Airosa. Triangular de futbol sala.

1996 Neix una nova entitat, SAT Pou de les Eres. Fan un resum dels quatre anys de gestió del Consistori. 1r concurs fotogràfic de Sant Antoni organitzat per l'empresa local Profoto i patrocinat per l'Ajuntament. L'actuació posterior a la proclamació de pubilla i damisel·les va a càrrec per primer cop del grup de teatre local Tracamaca Diccionari de Butxaca.

Esmorzar de família, al Casal del Centre d'Esports, per tots aquells que durant l'any no tenen oportunitat de fer-ho, tal com es fa avui dia durant l'entrega de premis del Concurs Literari.

Trencada d'Olles a la Plaça Jaume II.

Actuació del nou grup de majorettes junt amb l'Agrupació Musical l'Emburgada pel carrer Lluís Companys.

1997 S'anuncien 5 noves entitats locals: Moto-Club Perelló, Agrupació Musical l'Emburgada, Xim Xim Mig Grau, Coral Santa Llúcia o Foc a la Metxa.

Per primera vegada actuació del grup de Correfocs Foc a la Metxa.

El dia dels Tres Tombs fan una exhibició d'equitació a càrrec de l'escola Equitor.

Primera actuació de festes a càrrec de la nostra xaranga Xim Xim Mig Grau fent el cercavila de la Vespra amb els capgrossos i gegants i els altres dies amenitzant els bars del poble i la Darrera.

1998 Incorporació de noves entitats: l'associació de dones Reina Blanca i el Grup de Teatre Diccionari de Butxaca.

Inauguració d'una exposició de treballs realitzats per l'Associació de Dones Reina Blanca.

El dia del patró de Sant Antoni, inauguren el pont de les Torretes i fan passar la desfilada de cavalls i carruatges i la processió dels Tres Tombs pel pont.

Primera trobada de bandes de música, sortint cadascuna de punts diferents del nucli urbà trobant-se a la Plaça Jaume II.

Demostració de ball de saló al Casal del Centre d'Esports.

Carrera de motocròs al circuit de la Pedrera a càrrec de Moto-Club.

1999 Neixen noves entitats: Colla Gegantera i Dolçainers del Perelló i Club d'Escacs Lo Perelló. El cercavila dels capgrossos i gegants va a càrrec de la nova colla gegantera.

Anuncien la 1a gran tronada de Sant Antoni abans del de l'actuació del grup de Correfocs, el dia de la Vespra.

Inauguració de les obres realitzades al CEIP Jaume II. Tirada amb carrabina a càrrec de l'Associació de Dones Reina Blanca.

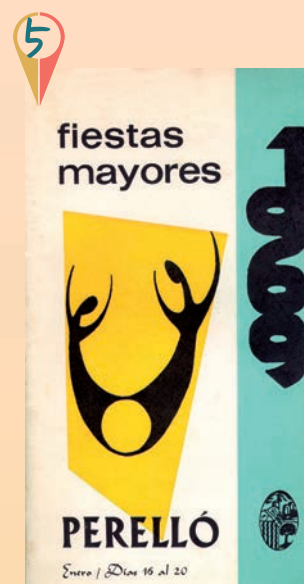
Anys **2000**

2000 Anuncien l'inici de festes majors amb una gran mascletada de coets.

Inauguració d'una gran exposició del nostre pintor local, Amadeu Pallarès Lleó, a la sala d'actes de l'Ajuntament i exposició de programes de festes antics.

Nit jove Sant Antoni.

Primera Jornada de l'Oli Novell, organitzada per la Cooperativa Agrícola Sant Isidre.

Portades Programes de Festes

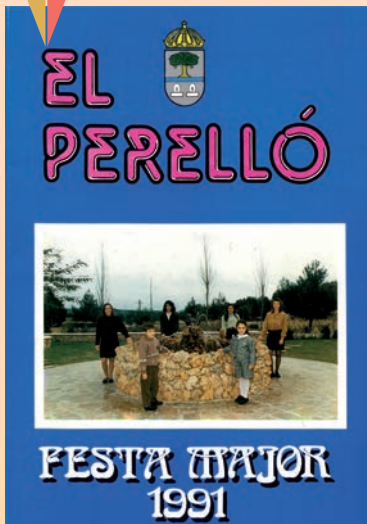
14

13

18

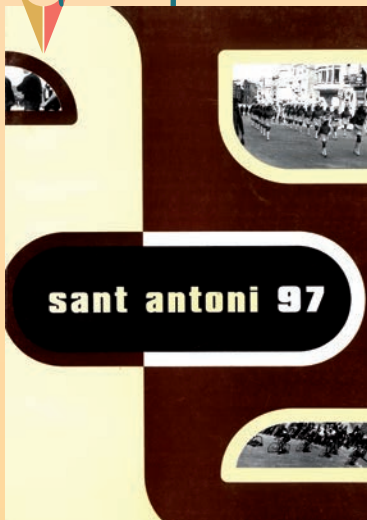
19

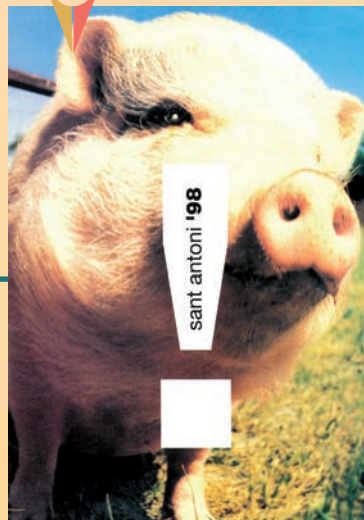
20

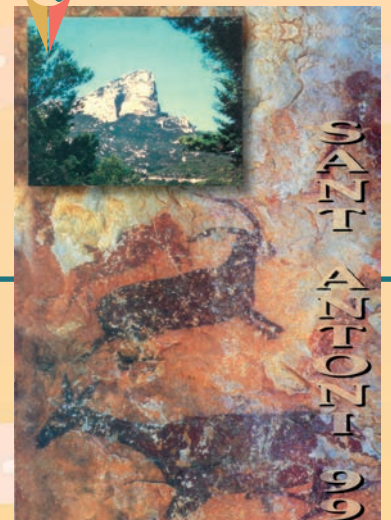
24

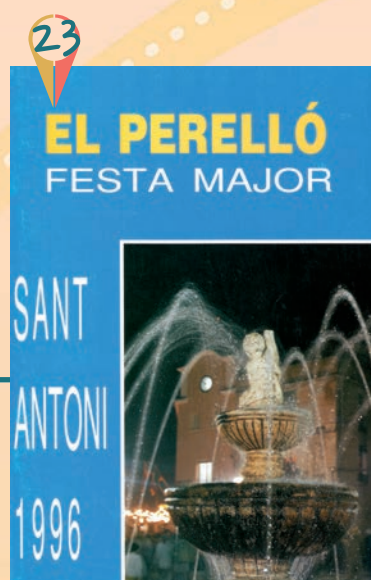
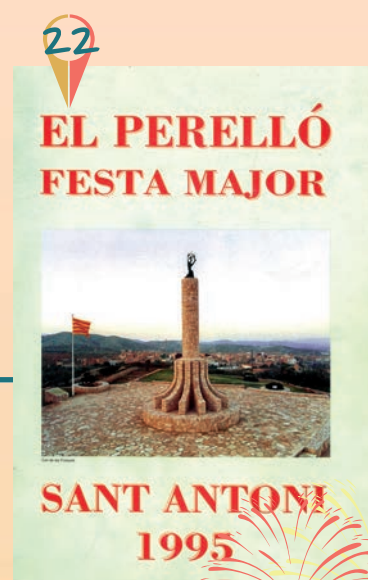
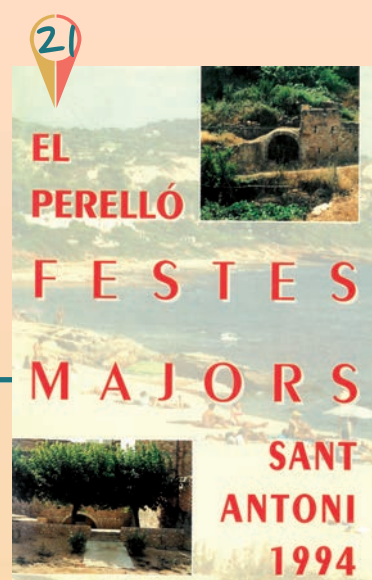
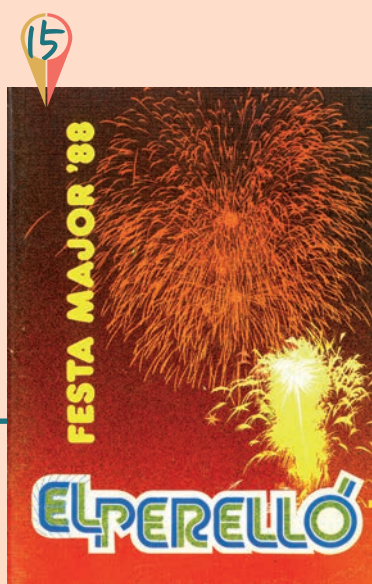
25

26

Agraïments

Antoni Boyer (Recerca Històrica i Fotografies)
Antonio i Mª Cinta Gonzalvo (Fotografies)
Roc Masdeu "Beltri" (Programes 1933 i 1935)
El Perelló en Imatges (Fotografies)

